

Təkəŋwanə ŋga ləkələkətə ŋga Bulusə ka ənji Koorintiya

¹ Wiinə ləkələkətə ca dzə daciiki Bulusə. Kə 'wii Əntəŋfə tə nyi, makə sətə mwayi ci, kaa nya ndzaanə ka masləkee əndə ŋga Yeesu *Aləmasiihu. Inə da ndzəkəŋushi'inaamə Sasətinəsə * ² ca nəhəpaa tuunə Ikəliisiya ŋga Əntəŋfə də Koorintiya. Ma unə, malaaba ənji akəŋwacii Əntəŋfə nuunə, ləbə da Yeesu Aləmasiihu nuunə. Kə ta'i Əntəŋfə tuunə, koonə ndzaanə ka ənjaakii, makə sətə ta'i ci tə patənə ŋga ənjitə ca də də'wa də ləmə ŋga Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu taa dama patə. Ma təya, ŋga Slandanə rəjwə naamə da tii. ³ Wa Əntəŋfə Dəsənaamə da Slandanə Yeesu Aləmasiihu a də koonə pwapoone, təya vii koonə ndzaanə jamə.

Kuyiriinə tə Əntəŋfə

⁴ Taa guci patə agi kuyiriinə nə nyi tə Əntəŋfwaaki ka puta goonə, putə ŋga də pwapoonaakii koonə dashi Yeesu Aləmasiihu. ⁵ Aci dagi ləbənə goonə da Aləmasiihu ndzaa unə mawahənyinə agi wabənə goonə da agi shiinə goonə. ⁶ Ma wabəətə shuuna fii agyanə Aləmasiihu, kə əji wabənəkii slərəginə

* **1:1** 1.1 Gal. 1.1; Sasətinəsə: Slənə 18.17. **1:2** 1.2 Slənə 18.1; 2 Koor. 1.1. **1:5** 1.5 2 Koor. 8.7.

a ədzəmuunə. ⁷ Acii ha'ə, ma agi uushi'iitə ci Əntanƒə a vii ka ənja, pooshi ətə ətəe unə taa rəŋwə, makə dīi ci agi gəranə nuunə ənyanə ŋga Yeesu Aləmasiihu. ⁸ Ci kavə tuunə ka kəŋaanənə ndihə ndihə ca'ə ka muudinə, koonə shii ndzaanə yadə idəpaa uushi ashuunə saa'itə nə Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu a ənya. ⁹ Ma Əntanƒə, əndə gooŋga nə ci, ci 'wii tuunə koonə ləbə da Uzənaakii Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu.

Wabənə agyanə təkəshinə ahada ənji nə'unə

¹⁰ Yoo, ndzəkəŋushi'inəkya, agi kədiinə nə nyi acii unə də ləmə ŋga Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu koonə ndzaanə ka ma rəŋwə, acii ga təkəshinə a shigərə aahadoonə; wa sətə a ədzəmuunə a ndzaanə uushi rəŋwə, una wabə ka ma rəŋwə. ¹¹ Ndzəkəŋushi'inəkya, ma bii nyi ətsə ha'ə, acii kə shi hara ənji yi ŋga Kaləwi ka bəginə ka nyi paŋgəranə oo'i, tə'i mabizhinə ahadoonə. ¹² Waatoo, taa wu ahadoonə, agi banə nə ci, tə Bulusə cii kəya nə'u, əndə'i əndə əŋki ci, tə Apoolasə cii kəya nə'u. Əŋki əndə'i əndə, tə Keefasə cii kəya nə'u. Ma əndə'i əndə əsə, əŋki ci, tə Aləmasiihu cii kəya nə'u. † ¹³ Ya sanə matəkəkii nə Aləmasiihu kwa? anii tə Bulusə sanə gwa'avə ənji ka putə goona? Ya saa'itə dīi ənji koonə bapətisəma sanə, agi ləmə ŋga

1:7 1.7 2 Tees. 1.7; Tit. 2.13. **1:8** 1.8 Fil. 1.6; 1 Tees. 3.13; 5.23.

1:9 1.9 10.13; 1 Tees. 5.24; 2 Tees. 3.3. **1:10** 1.10-11 3.3; 11.18; 2 Koor. 12.20; Af. 4.2-6; Fil. 2.2; Yooh. 17.21-23. † **1:12** 1.12 3.4; Apoolasə: 3.5-6,22; 4.6; 16.12; Slənə 18.24; 19.1; Piita: 1 Koor. 3.22; 9.5; 15.5; Gal. 2.9,11-14; 2 Koor. 10.7.

Bulusə kwa? ¹⁴ Kə kuyirii nyi tə Əntanfə, makə pooshi nyi dʒii koonə bapətisəma, madfaamə ka i Kərisəpusə tii da Gayusə. ‡ ¹⁵ Acii ha'ə, pooshi əndə banə ahadoonə oo'i, də ləməki dʒii ənji koonə bapətisəma. ¹⁶ Awa, kə buurətə nyi hara ənji. Kə dʒii nyi bapətisəma ka ənji yi ŋga Sətəfanu əsə. Ma daaba'ə ənjitsa, shoonə madfa kə dʒii nyi bapətisəma ka əndə'i əndə ahadoonə ma'ə. § ¹⁷ Ma bii nyi ətsə ha'ə, acii əntaa ka dfaadfa bapətisəma sləkee Aləmasiihu ka nyi. Ma sləkee ci ka nyi, ka waaza Njunyi Habara. Pooshi nyi dʒii koonə dagwa ma, taa baarii koonə shiinə ŋga əndə shiŋkinə. Maci ha'ə dʒii nyi, ma wabənaaki agyanə əntənə ŋga Aləmasiihu ashi ənfwa, kadfa pooshi ŋgeerənə davə.

*Baawəda ŋga Əntanfə da hiimaakii ashi
Aləmasiihu

¹⁸ Ma habara agyanə əntənə ŋga Aləmasiihu ashi ənfwa, ma ka ənjitə zii, madʒiikə uushi nə habarakii ka tii. Amma ma amə ənə upaa luupaanə, ŋgeerənə ŋga Əntanfə nə habarakii kaamə. ¹⁹ Tə'i manaahəkii asəkə malaaba ləkələkətə oo'i, "Ka saaweenə nə nyi ka hiima ŋga əndə hiima. Ka əndzəginə nə nyi shiinə ŋga ənjitə mbee ka uushi'inə." ²⁰ Makə ha'ə dʒii əna, iitə dfanə ənji hiima? iitə dfanə malimina? iitə dfanə ənji dfaadfa mabizhinə ŋga zamanana? Kə baarii Əntanfə paŋgəraŋə oo'i,

‡ **1:14** 1.14 Kərisəpusə: Slənə 18.8; Gayusə: Rooma 16.23-24.

§ **1:16** 1.16 Sətəfanu: 16.15. **1:18** 1.18 Rooma 1.16; 2 Koor. 4.3. **1:19** 1.19-20 3.18-20; Mat. 11.25; Rooma 1.22. **1:19** 1.19 Isaa. 29.14; Ayb. 12.13,17; Isaa. 19.12-14; 44.25.

mafiikə uushi nə shiinə nga əndə shiŋkinə akəŋwaciikii. ²¹ Acii ma Əntaŋfə, əndə hiima nə ci. Paa ci bwasee ka ənji shiŋkinə a shii tə ci dagi shiinatii satii. Amma ma habaranə ciina waaza, ətə cii təya ba mafiikə uushi, dadavə kadeesəkə ka ci luupaanəkii tə ənjitə vii ka ci gooŋga. ²² Ma Yahudiinə, kə mwayi tii neenə ka sə nga hurəshishinə zəku'i taabu'u viinə tii gooŋga. Ma hara slikərənə əsə, kə mwayi tii upaa shiinə zəku'i. ²³ Amma ma inə, ma habaranə ciina baaba, agyanə Aləmasiihu ətə shi təya gwa'avə aashi ənfwə ciina wabə. Kə biipaa səkə ka Yahudiinə nə habarakii. Ma hara slikərənə əsə, mafiikə uushi ci təya nee ka habarakii. ²⁴ Amma ma ənjitə 'wii Əntaŋfə tə tii, Yahudiinə da hara slikərənə patə, Aləmasiihu nə habarakii. Ci baarii baawəda nga Əntaŋfə da shiinə nga Əntaŋfə. ²⁵ Acii ma slənə nga Əntaŋfə ənə ci ənjə a nee makə mafiikə uushi, kə palee ka hiima nga əndə shiŋkinə. Ma raara'anə nga Əntaŋfə əsə, tə'i ci da ŋgeerənə palee ka ŋgeerənə nga əndə shiŋkinə.

²⁶ Ndzəkəŋushi'inəkya, buurətəmə makə sətə njuunə saa'itə 'wii Əntaŋfə tuunə. Ma ənjitə ci ənji shiŋkinə a nee ka tii mafyarakii, pooshi tii laŋə ahadoonə. Ha'ə nə madiigərə ənji, ənji məghərəvənə əsə, pooshi tii laŋə ahadoonə.

²⁷ Amma tə uushi'iitə ci ənji *duuniya a nee mafiikəkii ta'i Əntaŋfə. Ma dfii ci ha'ə, kaa

1:21 1.21 Rooma 1.19-20. **1:22** 1.22 Mat. 12.38; Yooh. 4.48; Slənə 17.18,32. **1:23** 1.23 2.14; Gal. 3.1; 5.11. **1:24** 1.24 1.18; 2.5; Kwal. 2.3. **1:25** 1.25 2 Koor. 13.4. **1:26** 1.26 Yooh. 7.48.

ca dɔvə də ayinə ka mafyara ənja. Kə ta'i ci sətə maraara'əkii əsə, kaa ca dɔvə də ayinə ka ənji ngeerənə. ²⁸ Ha'ə əsə kə ta'i ci tə sətə geegi ənji *duuniya mbəfə, təya bərapaa, ca ndzaanə mazabə uushi akəɲwaciitii, kaa ca shii zamagi də sətə ci təya nee makə matahu uushi. ²⁹ Acii ha'ə, pooshi əndə da rəgwa n̄ga d̄uunətə naakii nə akəɲwacii Əntaɲfə. ³⁰ Əntaɲfə kavə tuunə koonə ndzaanə ləbə da Yeesu Aləmasiihu. Ci kavə tə Aləmasiihu əsə, kaa ca dzəgunətə kaamə shiinə. Yeesu Aləmasiihu d̄eegi kaamə ka ənji goon̄ga akəɲwacii Əntaɲfə. Daciikii ndzaa amə ka ənji n̄ga Əntaɲfə, ci pərapaa taamə əsə. ³¹ Makə sətə d̄ii manaahəkii asəkə malaaba ləkələkətə oo'i, "Ma əndətə ca moo dəlaginə, wa ca dəlagi də Slandana tanə."

2

*Habara agyanə əntənə n̄ga *Aləmasiihu ashi ənfwa*

¹ Ndzəkəɲushi'inəkya, ma saa'itə shi nya gi ka wabənə koonə agyanə ma'umbee uushi n̄ga Əntaɲfə, pooshi nyi baarii koonə mbee ka wabənə, pooshi nyi baarii oo'i, kə shii nyi uushi'inə əsə. ² Acii ma saa'itə nyi ahadoonə, pooshi uushi kavə nyi aakəɲwaciiki maɗaamə Yeesu Aləmasiihu. Ma palee maa, əntənaakii ashi ənfwa. ³ Ma saa'itə nyi ahadoonə, raara'ə

1:27 1.27-28 Rooma 12.16; Yak. 2.5; Luka 1.51-53; 6.20. **1:30** 1.30 2 Koor. 5.21. **1:31** 1.31 1.29; 2.2; 4.7; Irim. 9.22-23; 2 Koor. 10.17; 11.30; 12.5; Af. 2.9. **2:1** 2.1 1.17. **2:2** 2.2 1.23; Gal. 6.14.

nji nyi. Kə digə ədzəməki acii ηgwalənə.
⁴ Ma agi dzəgənənaaki da wabənənaaki koonə, pooshi nyi baarii koonə mbee ka wabənə taa baarə koonə shiinə ηga əndə shiŋkinə. Amma Ma'yanə ηga Əntanfə da ηgeerənaakii baarəgi koonə oo'i, goonğa tanyi nə uushi'iitse fii unə amaki. ⁵ Acii ha'ə, əntaa shiinə ηga əndə shiŋkinə kavə tuunə ka vii goonğa, amma ηgeerənə ηga Əntanfə kavə tuunə.

Wabənə agyanə shiinə ηga Əntanfə

⁶ Yoo, patə da ha'ə, shiinə ciina baaba ka ənjitə hadətəgi Ma'yanə ηga Əntanfə də moodəfətii. Amma ma shiinəkii, əntaa ηga duuniyana, əntaa ηga meeminə ηga duuniyana əsə. Acii ma təya, ka uudəginə nə ηgeerənətii pii pii. ⁷ Ma shiinə ənə ciina wabə agyanəkii, ma'umbee shiinə ηga Əntanfə nə ci. Kə shi ca umbee acii əndə shiŋkinə. Daga ci ma'ə matagamə duuniya, kə dīi ci aniya ηga baarii kaamə shiitsa, kaama shii mbee ka ndzaanə agi duunuunaakii.

⁸ Ma shiitsa, pooshi meeminə ηga duuniyanə paaratəgi. Maci kə paaratəgi tii, kada pooshi tii gwa'avə tə Slandana aashi ənfwa. Ma ca, əndə məghərəvənə nə ci. ⁹ Ma ətsa, kə dīi ha'ə makə sətə shi ənjə a nyaahə aasəkə malaaba ləkələkatə oo'i,

“Uushi'iitə ma'ə əndə shiŋkinə maneemə, taa fanə,
 da sətə pooshi əndə sha kii hiima agyanəkii,

2:3 2.3 Slənə 18.9; 2 Koor. 10.1,10. **2:4** 2.4 4.20; 1 Tees. 1.5.

2:5 2.5 1.18,24. **2:7** 2.7 Rooma 5.2; 2 Koor. 3.18; 4.17; Kwal. 1.26. **2:8** 2.8 Luka 23.34. **2:9** 2.9 Isaa. 52.15.

ci nɛ tantanyitɛ sɛtɛ dɛkɛpaa ɔntanɔfɛ
ka ɛnjitɛ uu'i tɛ ci.”

¹⁰ Kaamɛ baarɛgi ɔntanɔfɛ ma'umbee sɛkii daci Ma'yanaakii. Aci ma Ma'yanɛ nɔga ɔntanɔfɛ, agi neenɛ nɛ ci ka patɛnɛ nɔga uushi'iinɛ furɛnɛ. Hiima nɔga ɔntanɔfɛ maa, agi neenɛ nɛ ci. ¹¹ Pooshi ɛndɛ ca shii hiima nɔga ɛndɛ, madaamɛ ma'yanɛ nɔga ɛndɛkii ci daanɛkii. Ha'ɛ ɛsɛ dɛi nɛ ɔntanɔfɛ, pooshi ɛndɛ ca shii hiimaakii, madaamɛ Ma'yanaakii saakii. ¹² Ma Ma'yaanɛ a ɛdzɛmaamɛ, ɛntaa nɔga *duuniya, amma ɔntanɔfɛ slɛkɛ kaamɛ ka Ma'yanɛkii, kaama shii paaratɛgi dɛ patɛnɛ nɔga uushi'iitɛ vii ci kaamɛ.

¹³ Ma uushi'iitɛ ciina baaba ka ɛnja, ɛntaa shiinɛ nɔga ɛnji shinɛkinɛ, amma Malaaba Ma'yanɛ vii keenɛ shiinɛkii, ina baaba ka ɛnja, waatoo, ka ɛnjitɛ da Ma'yanɛ nɔga ɔntanɔfɛ a ɛdzɛmɛtii. ¹⁴ Ma ɛndɛtɛ yadɛ Ma'yanɛkii a ɛdzɛmɛkii, pooshi ci ka upaa uushi'iitɛ ci Ma'yanɛ nɔga ɔntanɔfɛ a vii. Paa ci ka paaratɛgi dɛ uushi'iitsa, madiikɛ uushi nɛ ci akɛɔwaciikii, acii see Ma'yanɛ nɔga ɔntanɔfɛ tanɛ nɛ kavɛ ɛndɛ ka paaratɛgi dɛ uushi'iitsa. ¹⁵ Ma ɛndɛtɛ da Ma'yanɛ nɔga ɔntanɔfɛ a ɛdzɛmɛkii, ci nɛndɛ paaratɛginɛ dɛ uushi'iitɛ patɛ. Amma pooshi ɛnji duuniya ka paaratɛgi dɛ sɛtɛ cii kɛya dɛ. ¹⁶ Makɛ sɛtɛ bii malaaba lɛkalɛkatɛ, oo'i, “Wu sanɛ shii hiima nɔga Slandanɛ bahɛ ka ka ci hiima?” Amma ma amɛ, tɛ'i amɛ da Ma'yanɛ

nga Aləmasiihu.

3

Ənji slənə nga Əntanfə

¹ Ndzəkəŋuŋuŋi'inəkya, ma nyi ka naaki na, paa nyi wabi koonə makə sətə ci ənjə a wabə ka ənjitə da Ma'yanə nga Əntanfə a ədzəmətii. Amma kə wabi nyi koonə makə sətə ci ənjə a wabə ka ənji nga duuniya. Aci ma'ə unə makə mbərəzhinyinə agi nə'unə tə *Aləmasiihu.

² 'Wanə vii nyi koonə, əntaa dəfəna, acii ma'ə unə mambu'umə bahə adə dəfəna. Taa nga ənə maa, ma'ə unə mambu'umə bahə adənə.

³ Aci ca'ə əndzə'i pooshi kama kamaanə nga ndzaanə goonə da nga ənji *duuniya. Ma unə, ma'ə sərəha ahadoonə, ma'ə mbəəzənə ahadoonə əsə. Ətsə baarii paŋgəraŋə oo'i, ənji nga duuniyanə nuunə, pooshi kama kamaanə nga ndzaanə goonə da hara ənji saakii. ⁴ Ya saŋə maɖa bii əndə oo'i, tə Bulusə cii kəya nə'wa, əndə'i əndə əsə əŋki ci, tə Apoolasə cii kəya nə'wa, əntaa mbərə mbərə nə ndzaanə goonə da ənji duuniya ətsə kwa?

⁵ Wu saŋə nə Apoolasə? Wu saŋə nə Bulusa? Ma inə, ənji slənə nga Əntanfə niinə tanə. Dagi slənəkii vii unə gooŋga. Inə patə agi slənə niinə ahadoonə makə sətə bii Əntanfə keənə dənə. ⁶ Ma nyi, slikerənə ləgii nyi. Apoolasə əgi ma'inə aatsakii. Amma Əntanfə gərətə.

2:16 2.16 Isaa. 40.13; Rooma 11.34. **3:1** 3.1 Yooh. 16.12. **3:2** 3.2 Ibər. 5.12-13; 1 Piita 2.2. **3:3** 3.3 1.10-11; Gal. 5.19-20. **3:4** 3.4-5 1.12. **3:6** 3.6 Slənə 18.4,11,24-28.

⁷ Ma əndə ləganə da əndə əgə ma'inə aatsakii, əntaa magadə uushi nə tii. Əntanƣə nə magadə uushi, acii ci dəvətə, ci gərətə əsə. ⁸ Pooshi kama kamaanə ahada əndətə ləgii da əndətə əgi ma'inə. Taa wu patə, ka luunə nə ci shikwakii.

⁹ Acii ma inə, guvii-slənənyinə nƣa Əntanƣə niinə. Ma unə əsə, rə nƣa Əntanƣə nuunə.

Ma kə maghənə ha nƣa Əntanƣə nuunə əsə.

¹⁰ Ma Əntanƣə, də pwapoonaakii vii ci ka nyi baawəda nƣa da də sləna. Kə ndzaa nyi makə nƣa əndətə mbee ka ghənə kuva. Kə mbukəpaa nyi kuvə nƣa'ə. Əndə'i əndə a shi ka kanə aagyanəkii. Taa wu patə, wa ca nƣərətə hanƣalaakii nƣa'ə, kaa ca ka aagyanə kuvətsa.

¹¹ Kə uugi mbukə kuvə ndzaanə, waatoo, Yeesu Aləmasiihu. Pooshi mbukə əndə'i ma'ə. ¹² See kanə aanəkii. Ma hara ənja, ka kanə nə tii də əndzənə, taa də hara tibisa, taa də faariinə ətə da məghərəvənə. Hara ənji əsə, ka kanə nə tii də ənfuginə, taa də ndzada, taa də uunƣinə.

¹³ Kadə nə slənə nƣa taa wu a baarəgi naakii na, uusəratə nə Əntanƣə a da gəjwanə. Uusərakii nə gunə a təbətə slənəkii, ca baarəgi paŋgəraŋə tə slənə nƣa taa wu patə. ¹⁴ Mada ma kaatə kii əndə aagyanə mambukya kuva, tə'i nƣeerənə davə, ka upaanə nə əndəkii shikwa. ¹⁵ Amma mada kə ətsagi slənə nƣa əndə əgi gunə, ka əteenə nə ci ka shikwakii. Ma ci də naakii na, ka mbərədənə nə ci makə əndətə mbərə'ya nƣahə

3:8 3.8 4.5. **3:9** 3.9 Mat. 13.3-9; Af. 2.20-21; 1 Piita 2.4-6.

3:10 3.10 1 Koor. 15.10. **3:11** 3.11 Isaa. 28.16; Slənə 4.11-12.

3:13 3.13-15 Rooma 2.6; 2 Koor. 5.10.

agi gunə.

16 Ya sanə kə shii unə oo'i *yi nga Əntanfə nuunə nii? Ya sanə kə shii unə oo'i, də naakii nə Ma'yanə nga Əntanfə a ədzəmuunə nii?

17 Taa wu patə saawee ka yi nga Əntanfə, ka saaweenə nə Əntanfə ka ci naakii əsə. Acii ma yi nga Əntanfə, malaabakii. Unə də noonə nə boo, nə yaakii.

18 Ga taa wu agyuunə a ha'u də naakii na. Madə tə'i əndə ahadoonə ca hiima oo'i, tə'i ci da shiinə aɡi duuniyana, wa ca bwasee ka hiimatsa, ca həətəpaa naakii na, ca ndzaa ka əndətə pooshi shii taa mi, kaa ca shii ndzaanə ka əndətə shii uushi tanyi. **19** Acii ma sətə ci ənji duuniyanə a nee makə shiinə, diikənə nə ci akəɲwacii Əntanfə. Makə sətə dʒii manaahəkii asəkə malaaba ləkələkətə oo'i, "Də fyaranə nga mafyara ənji kəsənə Əntanfə tə tii." **20** Tə'i manaahəkii əsə ətə bii, "Kə shii Slandanə oo'i, ma hiima nga mafyara ənja, uushi zabə." **21** Ci dʒii cii kya ba koonə, ga taa wu a haɲətə naakii nə putə nga slənə nga əndə shiɲkinə. Acii noonə nə uushi'inə patə. **22** Taa Bulusə, taa Apoolasə, taa Keefasə, taa *duuniya, taa əpinə, taa əntənə, taa əndzə'ya, taa aakəɲwa, patə noonə. **23** Ma unə əsa, nga Aləmasiihu nuunə. Aləmasiihu naakii əsə, nga Əntanfə nə ci.

3:15 3.15 Yahu. 23. **3:16** 3.16 6.19; Rooma 8.9,11,15; 2 Koor. 6.16; Gal. 5.25; 1 Piita 2.5. **3:18** 3.18 4.10. **3:19** 3.19 Ayb. 5.12-13; 1 Koor. 1.20. **3:20** 3.20 Jab. 94.11. **3:22** 3.22 Rooma 8.38. **3:23** 3.23 15.28; Rooma 14.7-9.

4

*Masləkee ənji ɲga *Aləmasiihu*

¹ ɲga'ə ka nyi ka ənjə a shii oo'i, ma inə, ənji slənə ka Aləmasiihu niinə. Aacii inə ba'avə Əntaɲfə ma'umbee uushi'iinaakii, keena baaba ka ənja. ² Ma tsarə ɲga əndə slənətsa, kə dəbee ca slənə slənaakii də gooɲgaanə. ³ Taa mi patə hiimii unə agyanəki, hara ənji ka bəzənə nə tii səkə də nyi, hara ənji əsə ka dəlanə nə tii də nyi, amma ma nyi, paa nyi ka neenə makə uushi. Nyi ka naaki nə maa, paa nyi ka lagi gəɲwanə ɲga naaki nə taa kə slənyi nyi ɲga'ə taa pooshi. ⁴ Taa ɲgahi paa nyi shii hatə kulii nyi davə, patə da ha'ə əntaa nyi nə lagi gəɲwanə ɲga naaki nə oo'i, pooshi uushi ashiki. Əntaɲfə na lagi ka nyi gəɲwanə. ⁵ Acii ha'ə, pooshi dibə una lagi gəɲwanə agyanə ənji daga saa'ikii ma'ə mambu'yamə, waatoo daga Slandanə ma'ə mashimə. Ma ca, ci na ɲgiragi tə uushi'iitə ma'umbeekii agi təkunə ka bərənə. Ca baarəgi paɲgəraɲə tə hiimatə a ədzəmə ənda. Ma uusərakii, ka dəlanə nə Əntaɲfə də taa wu patə makə sətə dəbee ka ci.

⁶ Ndzəkəɲushi'inəkya, ma wabi nyi uushi'iitə patə agyaniinə da Apoolasə, kaa ca shii tsakənə tuunə, una nə'u dərəpə geenə, acii goona piitəgi sətə nyaahə ənji asəkə malaaba ləkələkətə, goona haɲətə noonə na putə ɲga əndə rəɲwə, una bərapaa əndə'i ənda. ⁷ Ya ha, wu saɲə dʉunətə tə ha? Ya saɲə əntaa Əntaɲfə vii ka hə

patənə ɲga uushi'inə aciiku kwa? Madfa viina, ka mi dʒii cii kwa haɲətə naaku nə, ha dʒatə makə də ɲgeeriiku upaa ha?

⁸ Ya saɲə kə uugi unə upaa patənə ɲga sətə dəbɛe una upaa kwa? Kə uugi unə dʒaginə ka mawahənyinə kwa? Taa ɲgahi əntaa meeminə nuunə saɲa, kə dʒii unə ɲwanjuunə kwa? Kə mwayi nyi una dʒa ɲwanjuunə, kaama shi zəmə ɲwanjuunə patə. ⁹ Ma cii kya nee naaki, kə geegi Əntaɲfə keenə mbəfə, inə masləkee ənja. Ma inə, makə ɲga ənjitə lagi ənji ka tii gəɲwanə ɲga bələnə tə tii niinə, inə kəɲaanə akəɲwacii patənə ɲga *duuniya. Malaa'ikanyinə da patənə ɲga ənji shiɲkinə a tsaamə tiinə, ina əntə.

¹⁰ Ma inə, makə madʒiikə ənji niinə putə ɲga Aləmasiihu. Ya saɲə mafyarakii nuunə agi ləbənə goonə da Aləmasiihu kwa? Pooshi ɲgeerənə aashiinə. Ya unə noona, tə'i ɲgeerənə ashuunə kwa? Kə bərapaa ənji tiinə. Ya unə noona, kə dʒuunətə ənji tuunə kwa? ¹¹ Dəɲə ənshine agi madʒəfənə da meegiirənə niinə, dəgəjinə patə nə kəjeerənə geenə, agi fəəslənə nə ənji tiinə, pooshi yi geenə əsə. ¹² Də ciiniinə ciina slənə makə a əntəgiinə. Madfa kə dzaanii ənji tiinə, agi dʒanə niinə ka tii barəkaanə. Madfa cibee ənji keenə, agi sə'watənə niinə. *

¹³ Madfa wabi əndə bwaya uushi aashiinə, də ɲunyi wabənə jikə niinə ka ci. Kə ənəpaa inə ka gərədzəkə ɲga duuniya. Ca'ə əndzə'i

4:7 4.7 Gal. 6.3. **4:9** 4.9 Rooma 8.36; Ibər. 10.33. **4:10** 4.10-13 2 Koor. 11.23-29. **4:10** 4.10 3.18. * **4:12** 4.12 Luka 6.28; Slənə 7.60; Rooma 12.14; də ciiniinə ciina slənə: Slənə 18.3.

ma'ajijinækii niinè akəŋwacii duuniya.

¹⁴ Ma nyaahə nyi koonə ətsa, əntaa ka dʻavə də ayinə koonə, amma kaa nya shii paaratəginə koonə, makə moodə manjeevənaaki. ¹⁵ Taa kə upaa unə ənji dzəgunətə koonə wabənə ŋga Aləmasiihu sabakə, rəŋwə nə dəsənuunə. Nyi ndzaanə ka dəsənuunə agi ləbənə gaamə da Yeesu Aləmasiihu saa'itə kirə nyi koonə Nnyuni Habara. ¹⁶ Aciikii wanyinə ka kədiinə acii unə koona nə'u dərəpaaki. ¹⁷ Putakii ha'ə, wanyinə ka sləkeenə koonə ka Timooti. Ma ca, kadʻashinaaki nə ci, uuzənaaki əndə goonɡa putə ŋga Slandana. Ci na dzə ka buurətə koonə ndzaanaaki agi ləbəənə ləbiinə da Aləmasiihu. Ca baarii koonə sənə cii kya dzəgunə ka ənji taa asəkə ŋgutə Ikəliisiya taa da patə. †

¹⁸ Ma hara ənji ahadoonə, kə haŋətə tii natii na. Ma nə tii ka nəhənə, paa nyi ka ənənə ka tsaamətənə tuunə ma'ə. ¹⁹ Amma mada kə luuvə Slandana, ka dzənə nə nyi aahoonə kədəhə. Mada kə gi nyi, ka neenə nə nyi ka baawədətə marii ənjitsə ca haŋətə natii na, əntaa wata wabənatii. ‡ ²⁰ Acii ma ŋwanjuunə ŋga Əntaŋfə, paa ci ka baarə naakii nə də wabənə, amma də baawəda baarənəkii naakii na. ²¹ Gəđə ŋgutə saŋə koona? A dzə nyi da i uu'yanə nii, anii a banee nyi ka ədzəməki, nya dzə ka baariinə koonə makə sətə uu'i nyi tuuna?

4:13 4.13 Nğəər. 3.45. **4:15** 4.15 Gal. 4.19. **4:16** 4.16 11.1; Fil. 3.17; 1 Tees. 1.6. † **4:17** 4.17 Timooti: 16.10; Slənə 16.1; 2 Koor. 1.1. ‡ **4:19** 4.19 mada kə luuvə Slandana: Slənə 18.21; Yak. 4.15. **4:20** 4.20 2.4; 15.24.

5

Aləhiinə ahada ənji nə'unə

¹ Kə fii nyi, tə'i hara ənji ca alə hiinə ahadoonə. Ma tsarə ɲga aləhiitsə maa, taa ahada ənji faara, pooshi tsarəkii ka d'anə. Ma bii nyi ətsə ha'ə, acii kə fii nyi, tə'i əndə ca baa də minə ɲga dii.

² Makə ha'ə ətsa, ka mi cuuna haɲətə noonə nə dii? Ma dəbee, mabətəsəkə d'a nuunə. Ma əndətsə slənyi sətə ahadoonə, kə dəbee ənjə a laakəgi tə ci ahadoonə.

³⁻⁴ Taa ɲgahi pooshi nyi gatə ahadoonə, patə da ha'ə, davə ahadoonə nə moodəfəki. Acii ha'ə, aɡi ləmə ɲga Slandanaamə Yeesu kə lagi nyi gəɲwanə aɡyanə əndətsə dii tsarə slənətsa. Ma d'anuunə, dzatəmə də nə. Ma'yanaaki maa, ka ndzaanə nə ci ahadoonə. ɲgərəmə əndətsə də baawəda ɲga Slandanaamə Yeesu, ⁵ una kavə tə ci aacii *Seetanə kaa shishinəkii a zagi dza'ə. Ma əpinaakii əsə, ca shii upaa luupaanə uusəra ɲga ənyanə ɲga Slandanaamə Yeesu.

⁶ Pooshi dəbee una haɲətə noonə nə makə sətə cuuna d'a. Kə shii unə wabənə ətə ci ənjə a ba, "Burəjanə gi'u ca aslətə mahwadə əmpunə." ⁷ Fədəgimə lee tə iirə burəjaatsa ahadoona, waatoo 'waslyakəənə goonə, koonə shii ndzaanə makə mahwadə əmpunə yadə burəjanə aɡikəya. Weewee ma unə, malaabakii nuunə, acii kə əɲki Aləmasiihu ka puta gaamə.

4:21 4.21 2 Koor. 1.23; 13.10. **5:1** 5.1 Leew. 18.8. **5:2** 5.2 6.12; 10.23. **5:3-4** 5.3-4 Kwal. 2.5. **5:5** 5.5 1 Tim. 1.20. **5:6** 5.6 Gal. 5.9.

Ma ca, makə bagatə ɲgирə ənji ka ɖa də sataka ka Əntaɲfə agi kumənə ɲga *Pasəka nə ci. ⁸ Acii ha'ə, gaama ɖa kumənə gaamə də burooditə ɖii ənji də iirə burəɲanə ɲga 'waslyakəənə da bwaya bwayaanə. Amma ɖaamə kumənə gaamə agi laabanə da gooɲgaanə, makə sətə ɖii buroodi ətə yadə burəɲanə agikii malaabakii.

⁹ Ma asəkə ləkələkataaki ɲga təkəɲwanə, kə nyaahə nyi koonə oo'i, goona ndzaanə da ənjitə ca aləhiinə. ¹⁰ Ma wabi nyi koonə ha'ə, əntaa agyanə ənjitə mashiimə tə Əntaɲfə wabi nyi, acii ma təya, tə'i ənji aləhiinə ahadatii, tə'i ənji moo uushi ɲga hara ənji, tə'i mahiirənə, tə'i ənji paslə uuləminə əsə. Makə ɖii ci ganə asəkə duuniya nə tii, pooshi rəgwa ɲga təkəe ka noonə nə da tii. ¹¹ Amma ma wabi nyi koonə ha'ə, agyanə əndətə ca ba oo'i, əndə nə'unə nə ci, asee agi aləhiinə nə ci, taa moo uushi ɲga əndə'i ənda, taa paslə uuləminə, taa jaarakənə aashi əndə'i ənda, taa əndətə ɲgирə sa ənvwə tə ci, taa hərənə. Ma tsarə ɲga əndə nə'uutsa, goona adə asəkə kəɲwə rəɲwə da ci shaɲə. ¹² Ma ənjitə əntaa ənji nə'unə nə tii, pooshi nyi da baawəɖa ɲga lagi gəɲwanə agyanətii. Agyanə ənji nə'unə makə noonə lagi nuunə gəɲwanə. ¹³ Makə sətə ɖii manaahəkii asəkə malaaba ləkələkətə oo'i, "Ləkəgimə məzə ənda ahadoonə." Ma ənjitə əntaa ənji nə'unə nə tii, Əntaɲfə ci saakii na la ka tii gəɲwanə.

5:7 5.7 Shig. 12.1-15; 13.7; Yooh. 1.29; 1 Piita 1.19. **5:9** 5.9 Mat. 18.17; 2 Tees. 3.14. **5:11** 5.11 6.9-10; 2 Tees. 3.6; Tit. 3.10; 2 Yooh. 10. **5:12** 5.12-13 Dzək. 13.6.

6

Daada gəŋwanə ahada ənji nə'unə

¹ Madfa tə'i əndə nə'unə da wula ŋga əndə'i əndə nə'unə makə ci, iitə saŋə bwaseenəkii ka ənji ŋga Əntaŋfə, ca kərə wulakii aakəŋwacii ənjitə pooshi shii tə Əntaŋfwa? ² Ya saŋə pooshi unə shii oo'i, ənji ŋga Əntaŋfə na la gəŋwanə ka ənji *duuniya kwa? Madfa unə na la gəŋwanə ka ənji duuniya, aa pooshi unə mbu'i bahə lagi gəŋwanə ŋga uuji uushi'iinə kwa?

³ Mashiimuunə saŋə oo'i, amə na la gəŋwanə ka malaa'ikanyinə kwa? Sakwa uushi'inə ŋga duuniya dīi? ⁴ Makə ha'ə na da saŋa, madfa shigi mabizhinə ahadoonə, ka mi cuuna dzə ka kərə wulakii aakəŋwacii ənjitə pooshi agi nə'una?

⁵ Agi danə nuunə ayinə ka noonə na. Iitiitə daa pooshi mashii əndə taa rəŋwə ahadoonə bahə hadatəgi də mabizhinə ahadoonə ənji nə'una?

⁶ Wata madanə nə əndə nə'unə, ca dzə ka kərə wula ŋga əndə nə'unə makə ci aakəŋwacii gəŋwanə, ənjitə mashiimə tə Əntaŋfə ca dzə ka la ka ci gəŋwanəkii.

⁷ Makə kə kiiruunəshinə aakəŋwacii gəŋwanə, kə kulii unə ətsa. Ma dəbee, madfa kə bəzee əndə ka səkuunə, sə'watəmə. Madfa kə ali əndə rəgwa ŋga əgənə tuunə, bwaseemə ka ci. Gədfə ci acii kərə əndə aakəŋwacii gəŋwanə.

⁸ Amma ma unə, pooshi unə agi danə ha'ə. Acii unə də noonə nə maa, agi baazee nuunə ka səkuunə ahadoonə səgoonə, una həərəshi əsə.

Ahadoonə ndzəkəŋuushi'inə ənji nə'unə maa, agi dfanə nə tsarə ŋga ətsa! ⁹ Ya sanə pooshi unə shii oo'i, pooshi bwaya ənji ka upaa dəmənə aagi *ŋwanjuunə ŋga Əntanfə kwa? Goona ha'u də noonə nə zabə. Ma ənji dfa bwaya ndzaanə, taa ənji paslə uuləminə, taa ma'aləhiinyinə, taa ənjitə ca baa da ŋguyirənə makə tii, ¹⁰ taa mahiirənə, taa ənji moo uushi ŋga əndə'i ənda, taa ənjitə ci ənvwə a dfa tə tii anətii, taa ənji dzaana hara ənji, taa ənji luutə uushi ŋga hara ənji, patənə ŋga ənjitə ca dfa tsarə ŋga slənətsa, pooshi tii ka upaa rəgwa ŋga dəmənə aagi ŋwanjuunə ŋga Əntanfə shanə. ¹¹ Ma ŋga ŋukə, ha'ə makə ətsə nji hara ənji goonə. Amma kə tifyagi Əntanfə koonə 'waslyakəənə goonə, ca laabagi tuunə dagi ləbənə goonə da Slandanə Yeesu Aləmasiihu, dagi baawəda ŋga Ma'yanə ŋga Əntanfə gaamə əsə.

Duunətənə tə Əntanfə də shishinə

¹² Ka banə nə hara ənji ahadoonə oo'i, tə'i tii da rəgwa ŋga dfa taa ŋgutə uushi. Ha'ə makə ətsa, amma əntaa uushi'inə patə ca tsakə ənda. Ma nyi, ka banə nə nyi, tə'i nyi da rəgwa ŋga slənə taa mi patə. Amma paa nyi ka bwaseenə kaa taa mi a kavə tə nyi aakəŋwa. ¹³ Hara ənji, ka banə nə tii, ma kapaa Əntanfə zəma, ka səkə. Ka zəmə dfi Əntanfə səkə əsə. Ha'ə makə ətsa. Amma ka zamaginə nə Əntanfə də səkə tii da zəmə patə. Ma shishinə, pooshi Əntanfə dfi kaamə tə ci ka aləhiinə. Amma, ma

6:9 6.9-10 15.50; Gal. 5.19-21. **6:11** 6.11 Tit. 3.3-7; Ibər. 9.14; 1 Yooh. 1.7. **6:12** 6.12 8.9; 10.23; Gal. 5.13; 1 Piita 2.16.

dii ci kaamə shishinə, kaama slənə ka Slandanə də ci, Slandanə a tsakə tə shishinaamə əsə.

¹⁴ Makə sətə madɛe Əntanfə ka Slandana agi maməətə ənja, ha'ə nii kəya madɛe kaamə də baawəɗaakii əsə.

¹⁵ Kə shii unə, ma shishinuunə, purəjanə nga shishinə nga *Aləmasiihu nə ci. Ya əna, kə dəbee əndə a ngərə purəjanə nga shishinə nga Aləmasiihu, ca gəjutəgi da nga badawa nga minə nii? Pooshi ka ɗanə shaŋə! ¹⁶ Ya saŋə pooshi unə shii oo'i, ma əndətə ngirə shishinəkii, ca gəjutəgi da nga badawa nga mina, kə ndzaa tii shishinə rəjwə kwa? Acii tə'i manaahəkii asəkə malaaba ləkaləkətə oo'i, "Tii bəra'i, ka ndzaanə nə tii shishinə rəjwə."

¹⁷ Amma ma əndətə gəjutə də naakii nə da Slandana, kə ndzaa ci malaabakii də Ma'yanaakii.

¹⁸ Makə dii ha'ə, bwaseemə ka aləhiinə. Patənə nga hara 'waslyakəənə, pooshi ka uree ka shishinə nga ənda. Amma ma aləhiinə, ka patənə nga shishinə cii kəya ɗa 'waslyakəənə.

¹⁹ Ya saŋə pooshi unə shii oo'i, yi nga Malaaba Ma'yanə nə shishinuunə kwa? Ma Malaaba Ma'yaatsə ashuunə, Əntanfə vii koonə. Əntaa noonə səgoonə nə shishinuunə, amma nga Əntanfə. ²⁰ Də uushi dzabaŋə pərii ci tuunə. Acii ha'ə, wa shishinuunə a ndzaanə malaabakii, koonə shii vii də ɗuunuunə ka Əntanfə.

6:13 6.13 Mat. 15.17-19; 1 Tees. 4.3. **6:14** 6.14 15.15,20; Rooma 6.4; 8.11; 2 Koor. 4.14. **6:15** 6.15 12.27. **6:16** 6.16 'Wat. 2.24; Mat. 19.5; Af. 5.31. **6:17** 6.17 Yooh. 17.21-23; Rooma 8.9-11; 2 Koor. 3.17-18; Gal. 2.20. **6:19** 6.19 3.16. **6:20** 6.20 7.23; Rooma 13.14; 1 Piita 1.18-19.

7

Wabənə agyanə ngərəshinə

¹ Yoo, wiinə jikəvənaaki agyanə wabəənə nyaahoonə. Madə kə bii əndə, paa ci ka ngərə minə shaŋə, ci palee də nga'əənə. ² Amma acii goona dzəgərə aagi aləhiinə, wa ngurə a ngərə minə. Minə əsa, wa kya ngərə ngura. ³ Ga ngurə a ənslə'wa də shishinəkii ka minaakii. Ha'ə nə minə əsə, ga kya ənslə'wa də shishinətə ka ngurii. ⁴ Acii ngurə nə slanda shishinə nga minə. Ha'ə nə shishinə nga ngurə əsə, minə nə slandakii. ⁵ Goona taanashi də shishinuunə, madaamə unə kə luuvə ahadoonə nga saa'i gi'u agyanəkii, koonə shii kavə nuunə ka də də'wa. Ma daaba'əkii, una ənə ka gujunə goonə makə nga ŋukə əsə koonə mbee ka kaka'atə noonə na. Də ha'ə gatsəgi nuunə tə təbənə nga *Seetanə tuunə.

⁶ Ma agi wabəətsə bii nyi koonə, pooshi nyi bii tyasə see a doonə ha'ə, amma banə tanə cii kya ba koonə. ⁷ Ma mwayi nya, a ndzaa unə patə makə naaki. Amma taa wu patə tə'i ci da naakii viinə ətə vii Əntanfə ka ci pamə. Acii əndə'i ənda, ka mbeenə nə ci ka ndzaanə daanəkii, amma ma əndə'i əndə, paa ci ka mbeenə.

⁸ Wiinə sənə cii kya ba ka ənjitə pooshi ngirə minə taa ngərə ngura, da ka mooryafinə. Madə kə ndzaa tii yadə ngərəshinə makə naaki, ci palee. ⁹ Amma mada pooshi tii ka mbee ka

kaka'agi natii na, wa tɔya ɲgɔrɔshi. Gɔdɔ ci acii hɛnɛnɛ ɲga suuna ɲga shishinɛ a ɛdzɛmɛtii.

¹⁰ Wiinɛ sɛnɛ cii kya ba ka ɛɲjitɛ ɲgirɔshi. ɔntaa banaaki, amma bariya ɲga Slandana. Ma minɛ, ga kya tɛkɛ da ɲgurii. ¹¹ Amma mada kɛ tikɛ tii, ga kya ɲgɔrɛ ɛndɛ'i ɲgura. Mbu'u ka ɛnɛnɛ nɛ tii ka naranɛ da ɲgurii. Ha'ɛ ɛsɛ, ga ɲgura a lakɛgi minaakii.

¹² Wiinɛ sɛnɛ cii kya ba ka hara ɛɲji nyi saaki dɛ maki, ɛntaa Slandana. Mada ma minɛ ɲga ɛndɛ nɛ'unɛ, mada ɛntaa ɛndɛ nɛ'unɛ nɛ ki, amma kɛ luuvɛ ki ndzaanɛ gakii, ga ca lakɛgi tɛ ki. ¹³ Ha'ɛ nɛ minɛ ɛsɛ, mada ma ɲgurii, ɛntaa ɛndɛ nɛ'unɛ nɛ ci, amma kɛ luuvɛ ci ndzaanɛ da ki, ga kya alɛ rɛgwa ɲga tɛkɛnatii. ¹⁴ Ma bii nyi ha'ɛ, acii taa ɲgahi pooshi ɲgurii agi nɛ'unɛ, patɛ da ha'ɛ kɛ luuvɛ ɔntaɲfɛ tɛ ci putɛ ɲga minaakii. Ha'ɛ nɛ minɛ ɛsɛ. Taa ɲgahi paa ki agi nɛ'unɛ, patɛ da ha'ɛ kɛ luuvɛ ɔntaɲfɛ tɛ ki putɛ ɲga ɲgurii. Maci pooshi ha'ɛ, kafa pooshi manjeevɛnatii ka ndzaanɛ ka ɛɲji ɲga ɔntaɲfɛ. Amma putɛ ɲga ɛtsɛ ha'ɛ, kɛ ɲgirɛ ɔntaɲfɛ tɛ tii ka manjeevɛnaakii. ¹⁵ Amma mada kɛ mwayi minɛ taa ɲgura ɛtɛ pooshi agi nɛ'unɛ tɛkɛnɛ da ɛndɛ nɛ'unɛ, wa tɔya tɛkɛ. Mada kɛ dɛii ha'ɛ, pooshi ɛndɛ nɛ'uutɛsɛ taɲɛgi bariya. Amma ka ndzaanɛ jamɛ 'wii ɔntaɲfɛ taamɛ. * ¹⁶ Unɛ makinɛ ɛɲji nɛ'unɛ, buurɛtɛmɛ ɲga'ɛ. Mbu'u taa dacji unɛ nɛ ɲguyirɛnɛ goonɛ

7:9 7.9 1 Tim. 5.14. **7:10** 7.10-11 Mat. 5.32; 19.9. **7:14**
7.14 Rooma 11.16. * **7:15** 7.15 ka ndzaanɛ jamɛ: 14.33; Rooma
12.18; 14.19; 2 Koor. 13.11; Kwal. 3.15; Ibɛr. 12.14.

a upaa luupaanə. Unə nguyirənə ənji nə'unə əsə, buurətəmə nga'ə. Mbu'u taa daciai unə nə makinə goonə a upaa luupaanə.

Ndzaanə nga əndə makə sətə 'wii Əntaŋfə tə ci

¹⁷ Ma sətə palee, wa əndə a slənə makə sətə vii Əntaŋfə ka ci baawəfa nga slənənə. Wa ca ndzaanə saakii makə sətə nji ci saa'itə 'wii Əntaŋfə tə ci. Ha'ə cii kya dzəgunə ka ənji taa asəkə ŋgutə Ikəliisiya. ¹⁸ Mada tə'i əndə *ryaminii daga Əntaŋfə ma'ə ma'wamə tə ci, mada kə 'wii Əntaŋfə tə ci, ga ca alə əndzəgi baavə nga ryaminanə ashikii. Mada tə'i əndə əsə ətə 'wii Əntaŋfə paa ci ryaminii, wa ca ndzaanə saakii ha'ə, ga ca ryamina. ¹⁹ Acii pooshi kama kamaanə ahada maryamina ənda da əndətə pooshi ryaminii akəŋwacii Əntaŋfə. Amma nə'u bariya nga Əntaŋfə nə uushi. ²⁰ Taa wu patə, wa ca ndzaanə makə ətə nji ci saa'itə 'wii Əntaŋfə tə ci. ²¹ Mada mava nə əndə saa'itə 'wii Əntaŋfə tə ci, ga ca buurə agyanəkii. Amma mada kə upaa ci rəgwa nga ndzaanə ka dimwa, wa ca da ha'ə. ²² Ma bii nyi ətsa, acii ma mavatə 'wii Əntaŋfə tə ci, kə ndzaa ci ka dimwa putə nga ləbənaakii da Slandana. Ha'ə nə dimwatə 'wii Əntaŋfə tə ci əsə, kə ndzaa ci ka mava nga Slandana. ²³ Də uushi dzabanə pərii Əntaŋfə tuunə. Goona ənyagərə də noonə nə ka maviinə nga ənja. ²⁴ Acii ha'ə, ndzəkəŋushi'inəkya,

7:16 7.16 1 Piita 3.1. **7:18** 7.18 Gal. 5.1. **7:19** 7.19 Rooma 2.25-29; Gal. 5.6. **7:22** 7.22 Af. 6.6; Filim. 16; 1 Piita 2.16.

7:23 7.23 6.20.

taa wu patə, wa ca ndzaanə akəŋwacii Əntaŋfə makə sətə 'wii Əntaŋfə tə ci.

Wabənə agyanə ənjitə pooshi sha ŋgirəshə da mooryafinə

²⁵ Ma agyanə ənjitə ma'ə matəkətəmə ŋgərəshinə əsə, wiinə sənə cii kya ba. Pooshi uushi bii Slandanə ka nyi agyanəkii, amma ka banə nə nyi koonə naaki hiima, makə d̄ii ci, pwapoonə ŋga Slandanə kavə tə nyi ka ndzaanə ka əndə goon̄ga. ²⁶ Ma hiimaaki, mad̄a ndzaa əndə daanəkii yadə ŋgərəshinə, ci palee. Ma bii nyi ətsə ha'ə, acii tə'i cibənyinə laŋə ci ənjə a sa ŋga əna. ²⁷ Ma əndətə ŋgirə minə, ga ca kaaree ka miita. Ma əndətə pooshi sha təbətə ŋgərə minə, ga ca ŋgərə. ²⁸ Amma taa ŋgahi kə bii nyi ha'ə, mad̄a kə ŋgirə əndə minə, paa ci d̄ii 'waslyakəənə. Mad̄a ŋgirə kadəmə ŋgura əsə, paa ki d̄ii 'waslyakəənə. Amma shiimə oo'i, tə'i uushi'inə laŋə ca la tə ənjitə ŋgirəshi. Ci bii nyi naaki gəɖə ndzaanə yadə ŋgərəshinə, acii ga tsarə ŋga uushi'iitə a lii tə ənda.

²⁹ Ndzəkəŋushi'inəkya, wiinə sənə cii kya moo banə koonə. Ma saa'itsa, kə uugi mbəshanə kədəhə. Acii ha'ə, ma ənjitə da makinə, wa təya ndzaanə makə pooshi makinə atsatii. ³⁰ Ma ənji tuunə, wa təya d̄a makə əntaa ka mabətə səkə nə tii. Ma ənji ŋusənə, wa təya d̄a makə əntaa ka maŋushinə nə tii. Ma ənji d̄ərə də uushi'inə əsə, wa təya ndzaanə makə pooshi sətə irə tii shi

7:25 7.25 1 Tim. 1.12-14. **7:26** 7.26 Irim. 16.1-4; Slənə 14.22; 1 Tees. 1.6; 3.3-4. **7:28** 7.28 Luka 21.23. **7:29** 7.29-31 Rooma 13.11-13; 1 Piita 4.7; Fil. 4.5.

aaciitii. ³¹ Ma ənji da slənə ganə a duuniya, wa təya ndzaanə makə pooshi sə n̄ga d̄anatii ganə a duuniya. Acii ma duuniyana, pooshi ma'ə lan̄ə kaa ca uudə.

³² N̄ga'ə ka nyi koonā ndzaanə yadə buurə uushi'inə. Ma əndətə pooshi sha n̄girə minə, aagi slənə ka Slandanə kavə ci naakii na. Gazhi'waanaakii patə kaa ca uufagi səkə n̄ga Slandana. ³³ Amma ma əndətə n̄girə minə, aagi slənənə ka *duuniya kavə ci naakii na, kaa ca shii uufagi səkə n̄ga minaakii. ³⁴ Acii ha'ə kə tikə hiimaakii bəra'i. Ma miitə pooshi n̄girə n̄gura taa kadəma, kə kavə ki natə nə aagi slənə ka Slandana, kaa kya shii ndzaanə malaabakii camə akənwacii Slandana. Amma ma miitə n̄girə n̄gura, kə kavə ki natə nə aagi slənənə ka duuniya, kaa kya shii uufagi də səkə n̄ga n̄gurii.

³⁵ Ma bii nyi koonə ətsa, n̄ga'ə ka nyi nə tsakənə tuunə, əntaa tən̄anə cii kya tən̄a tuunə. Acii n̄ga'ə ka nyi koonā slənə sətə d̄ibə ka rəgwakii, una v̄egi noonə nə ka slənənə ka Slandanə də ədzəmə rən̄wə.

³⁶ Mad̄a t̄ə'i əndə gh̄ə'i mad̄anə, amma t̄əya nara da mad̄anaakii oo'i, paa tii ka n̄gərəshine ma'ə, ka d̄anə n̄ga'ə. Amma mad̄a kə tsaamətə n̄gurii oo'i, paa ci na kaka'atə naakii na, wa ca n̄gərə t̄ə ki makə sətə mwayi ci, paa ci d̄ii 'waslyakəənə. ³⁷ Amma maa əndə ci saakii d̄ii aniyaakii n̄ga banə oo'i, paa ci ka n̄gərənə t̄ə ki ma'ə, mad̄a kə kaka'atə ci shishinəkii əsə, n̄ga'ə nə sətə d̄ii ci, wa t̄əya ndzaanə daanətii yadə

ngørəshinə. ³⁸ Makə ha'ə əna, ma əndətə ngirə minə, kə dīi ci n̄ga'ə. Amma əndətə pooshi ngirə minə shaŋə palee.

³⁹ Ma miitə ma'ə ngurii ka əpinə, pooshi ki da rəgwa n̄ga ngørə əndə'i. Amma mada kə əntəgi ngurii, tə'i ki da rəgwa n̄ga ngørə ngurətə kadeesəkə ka ki, mada əndə nə'unə nə ci. ⁴⁰ Ma agi hiimaaki naaki, mada kə ndzaa ki satə yadə ngørə ngurə ma'ə, gəfə ci na palee ka ki də n̄ga'əənə. Ma nəhənəki, ma hiimatse dīi nyi, dagi Ma'yanə n̄ga Əntan̄fə shigi.

8

Wabənə agyanə zəmətə dīi ənji ka uuləminə

¹ Ma agyanə luutə ci ənjə a la uuraakii ka uuləminə, wiinə sənə cii kya jikəvə koonə. Kə shii amə, ma patənə gaamə, tə'i amə da shiinə. Amma ma shiitsa, ci ca kavə əndə ka haŋətə naakii na. Amma ma sətə ca tsakə ənja, uudəna.

* ² Taa wu patə ngirə naakii nə makə kə shii ci uushi'inə, ca'ə əndzə'i ma'ə ci mashiimə sətə dəbee ca shii. ³ Amma ma əndətə uu'i tə Əntan̄fə, kə ndzaa ci ka uuzənə n̄ga Əntan̄fə ətsa.

⁴ Ma agyanə luutə lii ənji uuraakii ka uuləminə, kə shii amə, ma uuləminə, pooshi əpinə amatii. Kə shii amə əsə, rəŋwə dyanə nə Əntan̄fə. ⁵ Tə'i uushi'inə laŋə agintan̄fə taa anə

7:39 7.39 Rooma 7.2-3. **8:1** 8.1-13 Rooma 14.1-15.6. * **8:1** 8.1 Slənə 15.29; Rooma 12.16; uudənə ca tsakə ənja: 13.1-7; 14.1; 16.14; Yooh. 13.34; Rooma 15.1-2; 2 Koor. 8.7-8,24; Gal. 6.10; Af. 5.2. **8:3** 8.3 13.12; Gal. 4.9. **8:4** 8.4 10.19-20; Dzək. 4.35,39; 6.4-5; Gal. 4.8-9.

hanyinè ətè ci ɛnjə a paslə tɛ tii. Taa ɲgahi tɛ'i tii laɲə, ⁶ patə da ha'ə, ma kaamə, rəɲwə dyanə nə Ɖntaɲfə. Dəsənaamə nə ci. Ci tagii patənə ɲga uushi'inə, naakii naamə. Rəɲwə dyanə nə Slandanə əsə, waatoo Yeesu Aləmasiihu. Daciikii tagii patənə ɲga uushi'inə. Daciikii əsə ndzaa amə da ɛpinə amaamə.

⁷ Amma ɛntaa patənə ɲga ɛnji shii ha'ə. Ca'ə ɛndzə'i tɛ'i hara ɛnji sənəavə ka tii nə haala ɲga uuləminə. Agi adənə nə tii luutə ci tɛya nee ka uuləminə lii ɛnji. Ma tɛya, ma'ə vii gooɲgatii madamə ɲgeerənə. Ma ci tɛya nee, makə kə ajiinətə zəməkii tɛ tii. ⁸ Ma amə, kə shii amə oo'i, pooshi uushi ci zəmə a tsakə kaamə akəɲwacii Ɖntaɲfə shaɲə. Tada kə zhimaamə, pooshi uushi cii kəya tsakə kaamə. Ha'ə əsə, tada kə bwasee amə ka adə zəməkii, pooshi uushi cii kəya galee ashaamə.

⁹ Ma unə ətə shii oo'i, kə vii Ɖntaɲfə kaamə rəgwa ɲga adə taa ɲgutə zəma, see a dɔonə haɲkala, acii goona ndzaa ka faara pu'unə ɲga ɛɲjitə ma'ə vii gooɲgatii madamə ɲgeerənə. ¹⁰ Acii ma tsarə ɲga ɛndətsa, madfa kə nee ci ka hə ɛndətə shii uushi'inə dasə asəkə kuvə uuləma, ha adə luu ɲga uuləma, ka kavənə nə hə tɛ ci ka adə tsarə luukii əsə. ¹¹ Ma tsarə ɲga ɛndətsə ma'ə vii gooɲgaakii madamə ɲgeerənə, ka zanə nə ci putə ɲga shiinaaku. Ma ɛndətsa, ndzəkəɲu nə ci, da i ka putaakii ɛɲki Aləmasiihu, amma wahətə kə kavə tɛ

8:6 8.6 12.5-6; Yooh. 1.3-4; Af. 4.5-6; Kwal. 1.16. **8:7** 8.7-12 10.23-33. **8:8** 8.8-9 Rooma 14.13,15,17,21; Gal. 5.13.

ci ka kulanə. ¹² Də madee ka ma'yanə nga ndzəkəŋushi'inə ətə ma'ə madamə ŋgeerənə agi vii goonɔgatii, cuuna ɗa 'waslyakəənə. Ma ətsa, ka Aləmasiihu cuuna ɗa. ¹³ Acii ha'ə, maɗa luu ca kavə tə ndzəkəŋunəki kaa ca kula, paa nyi ka adə luukii ma'ə shaŋə, acii ga nya kavə tə ci ka kulanə.

9

*Sətə dəbee ka masləkee ənji nga Yeesu
Aləmasiihu

¹ Ma nyi, dimwa nə nyi, masləkee əndə nga Aləmasiihu nə nyi. Kə nee nyi ka Yeesu Slandanaamə də ginəki. Unə əsə nə bwatyatə upaa nyi agi slənaaki ka Slandana. Anii əntaa ha'ə?

² Taa pooshi hara ənji luuvə oo'i, masləkee əndə nə nyi, amma ma unə, kə shii unə oo'i, masləkee əndə nə nyi. Acii unə nə sətə baarii oo'i, masləkee əndə nə nyi tanyi putə nga ləbənə goonə da Slandanaamə.

³ Wiinə sənə jikəvənəki ka ənji wabə tə nyi.
⁴ Ya saŋə pooshi dəbə ənjə a vii keenə zəmə da sə nga sanə putə nga slənə geenə kwa?

⁵ Ya saŋə pooshi nyi da rəgwa nga ŋgərə minə, nya palə ka wiigi'inə da i ki kwa? ina ɗa makə sətə ci i Piita* da hara masləkee ənji da ndzəkəŋushi'inə nga Slandanaamə a ɗa kwa?

⁶ Anii see inə da Barənaba saŋə nə slənənə də

9:1 9.1-2 4.9,15; 15.8-10; 2 Koor. 2.14-17; 3.1-3; 5.18-20; 10.7-8,13; 11.5,13; 12.11-13; Gal. 1.1. **9:4** 9.4 Luka 10.7-8; Mat. 10.10.

* **9:5** 9.5 Ma asəkə hara zhi'weenə, Keefasə ci ənjə a 'wa də Piita.

ciiniinē, keena shii upaa dē zēmē aameena? †
 7 Wu saṅə nə soojatē pooshi ənji agi vii ka ci shikwaakəya? Wu saṅə nə moozatē pooshi ka adə poo ŋga ənfwə gakii asəkə ra? Wu əsə nə magəratē pooshi ka sa 'wanə ŋga dabiinaakəya?

8 Ma uushi'iitsə cii kya ba, əntaa dē hiima ŋga əndə shiŋkinē cii kya ba. Tə'i manaahəkii maa, asəkə ləkələkətə ŋga Muusa, 9 ətə bii ca, "Goonā anəgi ma ŋga la ca slənə koonə asəkə rə." Ya əna, agyanə liinə nə Əntaŋfə ka wabənə kwa? 10 Ma ətsə patə, agyaniinə cii kəya wabə. Puta geenə nyaahə ci ətsə ha'ə. Acii ma əndə budfənə da əndə slənə cifanə, kə dibə təya ka nə ŋga upaa uushi davə asəkə rə. 11 Makə kə ləgaviinə koonə slikərənə ŋga Malaaba Ma'yanə aa ədzəmuunə, əntaa madəbəkii unə kə ki'i keenə dē vii keenə sətə ciina kavə aameenə kwa? 12 Makə dīi ci kə luuvuunə vii ka hara ənji sətə dəbee, weewee keenə dəbee una 'watəgi vii uushi'iitsa.

Taa ŋgahi ha'ə makə ətsə dəbee una dā keenə, amma pooshi inə kədii koonā tsakə tiinə ha'ə. Kə sə'watiinə patənə ŋga mabuurəna kaa Njunyi Habara agyanə Aləmasiihu a shii dzənə aakəŋwa aakəŋwa. 13 Amma ga ca zaanə koonə oo'i, ma ənjitə ca slənə asəkə yi ŋga Əntaŋfə, agi sətə ci ənjə a kərə aadəvə aasii ci təya upaa zəmatii. Ha'ə əsə nə ənjitə ca slənə agyanə ha ŋga dā sataka. Agi sətə dīi ənji dē sataka ci

† **9:6** 9.6 Barənaba: Slənə 4.36; 11.22-26; slənənə dē ciinə ka upaa dē zəma: Slənə 18.3. **9:9** 9.9 Dzək. 25.4; 1 Koor. 10.11; 1 Tim. 5.18. **9:11** 9.11 9.4; Rooma 15.27; Gal. 6.6. **9:12** 9.12 Slənə 20.34-35; 2 Koor. 11.9.

tøya ngørøgi natii zøma. ¹⁴ Ha'ə əsə d̄ii bii Slandanaamə, əŋki ci, ma əndətə ca d̄a slənə nga Njunyi Habara, dagikii upaanəkii zømaakii.

¹⁵ Taa ngahi ha'ə makə ətsa, pooshi nyi kədii acii taa wu. Ma cii kya naahə koonə ha'ə, əntaa koonə vii ka nyi sətə dibə. Gəðə əntənə əŋki nyi acii d̄anə ha'ə makə ətsa, acii paa nyi ka uudənə kaa sətə cii kya dəlāgi a ndzaanə ka uushi zabə. ¹⁶ Pooshi waaza Njunyi Habara ka kavənə tə nyi kaa nya dəlāgi, acii ma ətsa, kə ndzaa ka nyi tyasə see maa waazii nyi. Kə kulii agyanəki mad̄a paa nyi waazii Njunyi Habara!

¹⁷ Maci ma cii kya d̄a slənətsə də moonə nga moodəfəki saakii, kad̄a ka upaanə nə nyi ki'ikii. Amma slənə nga tyasə cii kya d̄a, acii əntan̄fə ba'avə slənəkii aaciiki. ¹⁸ Ngutə shikwa cii kya upana? Ma shikwaaki, waaza Njunyi Habara ka ənji nga zabə yadə ki'ikii. Pooshi nyi agi ləgwa sətə dibə ənjə a vii ka nyi acii ənja.

¹⁹ Ma nyi, dimwa nə nyi, əntaa mava. Patə da ha'ə, kə kavə nyi naaki nə kaa nya ndzaa ka mava, kaa nya shii upaa də ənji lanə.

²⁰ Ma nyi ahada *Yahudiinə, kə d̄ii nyi makə sətə ci tøya d̄a, kaa nya shii əlyatənə də tii. Ma nyi ahada ənjitə d̄ii *bariya anətii əsə, kə ndzaa nyi ahadatii makə da i bariya anəki nə nyi makə natii, taa ngahi pooshi. Amma ma ndzaa nyi ha'ə ahadatii, kaa nya shii əlyaginə də tii. ²¹ Ha'ə əsə, nyi ahada ənjitə pooshi

9:13 9.13 Baan. 18.8-19. **9:14** 9.14 9.4. **9:15** 9.15 Slənə 18.3. **9:16** 9.16 Irim. 20.9. **9:17** 9.17 4.1. **9:19** 9.19-22 10.23-24,32-33; Rooma 15.1. **9:19** 9.19 Mat. 20.26-27. **9:20** 9.20 Slənə 16.3; 21.20-26.

shii bariya, kə ndzaa nyi ahadatii makə pooshi nyi shii bariya, kaa nya shii əlyaginə də tii. Pooshi ətsə baarii makə pooshi nyi agi nə'u bariya nga Əntanfø. Acii agi nə'u bariya nga Aləmasiihu nə nyi. ²² Weewee geegi nyi ka vii goonğaaki makə ma'ə madamə ngeerənə ahada ənjitə ma'ə vii goonğatii madamə ngeerənə, kaa nya shii əlyaginə də tii. Taa nğutə tsarə nga ndzaanə patə gi nyi ka la ənja, kə ndzaa nyi makə natii, kaa nya shii luupaa də hara ənji agitii taa də iitə patə. ²³ Uushi'iitə cii kya də patə, putə nga Nnyuni Habara cii kya də ha'ə, kaa nya shii upaa də shikwatə nə ənjə a upaa agikii da i nyi.

²⁴ Kə shii unə, ma agi laamə nga huyinə, ənji lajə ca laamə, amma əndə rənjwə tanə nə upaa shikwa. Acii ha'ə dəmə gazhi'waanə nga huyinə, koonaa shii upaa də shikwa. ²⁵ Taa wu patə bii ka dəfanə nə ci laamə nga huyinə, ka hadəginə nə ci də shishinəkii nga'ə, kaa shishinəkii a ndzaanə ndalə. Ma cii kəya də ha'ə, kaa ca shii upaa də shikwa. Ma tsarə nga shikwatə cii kəya alə, ka saawaginə. Amma ma ənə caama alə, pooshi ka saawanə shaņə ca'ə ndənjwə ndənjwə. ²⁶ Ma nyi, gəņə cii kya huyi ca'ə ka muudinə. Ha'ə əsə ma nyi, əntaa əndətə ca də mavutə zabə agi mədə nə nyi. ²⁷ Kə luuvə nyi sa taa nğutə tsarə nga cifa, kaa shishinəki a ndzaanə matasəkakii taa ka nğutə rəgwa. Ma nyi ənə ca waaza Nnyuni Habara ka hara ənja, ma cii kya də ha'ə, acii ga

9:21 9.21 Gal. 2.3-4. **9:22** 9.22 Rooma 1.13; 2 Koor. 5.11; 11.29. **9:24** 9.24-25 Fil. 3.12-14; 2 Tim. 2.4-6; 4.7-8; Yak. 1.12; 1 Piita 5.4; Səniinə 2.10.

nya kulii a rægwa.

10

Wabənə agyanə uuləminə

¹ Ndzəkəŋushi'inəkya, ŋga'ə ka nyi una shii sətə slənyi də dzədzəshi'inaamə saa'itə təya palə agi bilinə. Kurabiinə nja kaka'ə tə tii patə. Patənətii taŋəgi maduunə gəera, pooshi taa mi uree ka tii. ² Patənətii upaa bapətisəma ŋga kurabiinə da ŋga uunəva kaa təya ndzaa ka ənji nə'unə tə Muusa. ³ Patənətii əsə, kə agi tii zəmətə shi dadagyə. ⁴ Patənətii əsə, kə sii tii ma'iitə shi dadagyə. Aci kə sii tii ma'iitə əja ashi faaratə vii Əntaŋfə ka tii. Ma faaratsə nja dzə atsətii, ci nə Aləmasiihu. ⁵ Patə da ha'ə laŋənətii pooshi slənətii kədəesəkə ka Əntaŋfə. Putakii ha'ə laŋənətii, kə mətətəgi tii agi bilinə.

⁶ Ma ətsə patə, wabənə cii kəya wabə kaamə, acii ga bwaya uushi'inə a kədəesəkə kaamə makə natii. ⁷ Goona ndzaa ka ənji paslə uuləminə makə ŋga hara ənjətii. Tə'i man-aahəkii asəkə malaaba ləkələkatə oo'i, "Kə ndzaa ənji ka zəma, təya saasa ənvwa, təya madə ka uudzənə ka uuləminə." ⁸ Goona aləhiinə makə ŋga hara ənjətii. Agi uusəra rəŋwə ənji dəbu'u pupusərə aji makkə zamagi Əntaŋfə də tii. ⁹ Gaama təbə tə Slandanaamə

9:27 9.27 Rooma 8.13; 13.14. **10:1** 10.1 Shig. 13.21; 14.21-29.

10:3 10.3 Shig. 16.13-35; Dzək. 8.3; Jab. 78.24-25. **10:4** 10.4 Shig. 17.6; Jab. 78.15.

10:5 10.5 Baan. 14.29-30; Jab. 78.31; Ibər. 3.17; Yahu. 5.

10:6 10.6 Baan. 11.4,34; Jab. 106.14.

10:7 10.7 Shig. 32.6. **10:8** 10.8 Baan. 25.1-9.

make sətə dʒii hara ənjatii. Wata rəhunə a zamagi də tii dza'ə. ¹⁰ Gaama ŋgəərə ma make sətə dʒii hara ənjatii. Wata malaa'ikatə ca bəələ ənji a zamagi də tii.

¹¹ Ma uushi'iitə slənyi də tii patə, wabənə cii kəya wabə ka ənja. Ma naahəpaa ənji əsə, ka wabəginə kaamə, acii amə nə ənji ŋga muudinə ŋga saa'i. ¹² Acii ha'ə, taa wu patə nyihə make ndihə nə ci, wa ca nəhə naakii na, acii ga ca kulii. ¹³ Patənə ŋga təbətə ca la tuunə, mbərə mbərə nə ci da ətə ca la taa tə ŋgutə ənda. Amma ma Əntənfə, əndə goŋga nə ci, paa ci ka luuvənə kaa təbənə ətə palee ka ŋgeerii unə a la tuunə. Madfa kə lii təbənə tuunə, ka viinə nə ci koonə ŋgeerənə koonə kəŋaanə ndihə, koonə shii upaa rəgwa ŋga sə'watənə.

¹⁴ Acii ha'ə kadashinyinaakya, bwaseemə ka paaslə uuləminə. ¹⁵ Ma unə, ənji paaratə də uushi'inə nuunə, ka mbeenə nuunə ka ləginə unə də noonə nə oo'i, ma sənə cii kya ba, goŋga tanyi. ¹⁶ Ma kwalakətə caama slənəgi saa'itə ama zəmə əndzanə ŋga Slandana, agi kuyiriinə naamə tə Əntənfə putakii. Ma amə sagi də kwalakəkii əsə, ləbənə caama ləbə agi idənə ŋga Aləmasiihu. Ha'ə əsə nə burooditə caama baatə, ama adə. Ləbənə caama ləbə agi shishinə ŋga Aləmasiihu. ¹⁷ Make dʒii ci masləhə rəŋwə nə buroodi, taa ŋgahi lanə

10:9 10.9 Baan. 21.5-6. **10:10** 10.10 Baan. 14.2,36; 17.6-15; Jab. 106.25-27; Ibər. 3.17-18. **10:11** 10.11 7.29-31; Rooma 15.4. **10:12** 10.12 Gal. 6.1. **10:13** 10.13 1.9; Yak. 1.13-14. **10:14** 10.14 1 Yooh. 5.21. **10:16** 10.16 11.24-25; Luka 22.17-20.

naamə, amma rəŋwə naamə, acii masləhətə rəŋwə ha'ə caama adə əsə.

¹⁸ Buurətəmə alə'aada ŋga *Yahudiinə əsə. Ma ənjitə ca adə luutə ci ənjə a dfa də satakətə ka Əntaŋfə, agi ndzaanə nə tii ləbə da Əntaŋfə.

¹⁹ Mi cii kya moo banə əna? Uuləmə nə əndə'i uushi nii, anii zəmətə ci ənjə a vii ka ca? Pooshi.

²⁰ Ma sətə cii kya moo banə, ma sətə ci ənji faara a dfa satakakii, ka ginaajinyinə ci təya dfa, əntaa ka Əntaŋfə. Ma nyi, paa nyi ka moonə una ndzaanə ka hakii da ginaajinyinə. ²¹ Ya saŋə iitə mbee nuunə ka zəmə əndzanə ŋga Slandana, una ənəgərə ka zəmə ŋga ginaajinyinə əsa? Pooshi unə ka ndzaanə ka hakii da ginaajinyinə əsə.

²² Ya saŋə ŋga'ə koonə nə kavənə tə Slandanə kaa ca sərəhə kwa? Anii ma naamə ka nəhənə, kə palee amə ka ci də ŋgeerəna?

²³ Ka banə nə hara ənji ahadoonə oo'i, tə'i amə da rəgwa ŋga dfa taa ŋgutə uushi. Ha'ə makə ətsa. Amma əntaa uushi'inə patə ca tsakə ənda. Tə'i amə da rəgwa ŋga slənə patənə ŋga uushi, amma əntaa patənə ŋga uushi ca kərə ənji aakəŋwa. ²⁴ Ga taa wu a slənə wata sətə ca tsakə tə ci, ci daanəkii, amma, wa ca slənə sətə ca tsakə tə hara ənja.

²⁵ Tə'i unə da rəgwa ŋga dferə taa ŋgutə tsarə ŋga ləwə a luuma, una tsəbə. Goona kavə ma'yanə goonə ka buurənə taa dama shi

10:17 10.17 12.27. **10:18** 10.18 Leew. 7.11-21. **10:19** 10.19 8.4. **10:20** 10.20 Dzək. 32.17; Jab. 106.37; Səniinə 9.20. **10:21** 10.21 2 Koor. 6.15-16. **10:22** 10.22 Dzək. 32.21. **10:23** 10.23-33 Rooma 14.1-15.6. **10:23** 10.23 6.12; 8.7-12. **10:24** 10.24 10.32; 13.5; Rooma 15.1-2; Fil. 2.4.

l w kii. ²⁶ Acii t 'i manaah kii as k  malaaba l kal kat ,  t  bii ci, "Hanyin  da pat n   ga s t  as k t ,  ga Slandan  pat ." ²⁷ Mad  k  'wii  nd t   ntaa  nd  n 'un  n  ci t  h  ka z ma, mad  k  kadees k  ka h  n  dz n , duu, z muu pat n   ga s t  vii ci ka h . Ga ha kav  ma'yan ku ka buur n  taa dama shi z m kii. ²⁸ Amma mad  k  bii  nd 'i  nd  ka h  oo'i, ma l w tsa, ka uul m  lii  nji, ga ha ad  ma' . Ma bii nyi  tsa, putaakii kaa ma'yanaakii a baan . ²⁹ Kaa ma'yan   ga  nd ts  a baan  bwasee h  ka z m ta,  ntaa put   ga naaku.

Ka l gwan  n  h , "Ka mi san  bwaseen ki ka ad  uushi put   ga  nd t  ca hiima oo'i, bwaya uushi cii kya d ? ³⁰ Mad  k  kuyirii nyi t   ntan f  put   ga z m ta, ka mi san  ban   nd  ka nyi oo'i, bwayakii d i nyi put   ga ad  z m k ya?"

³¹ Yoo, taa mi pat  d i un , taa z ma, taa sa uushi, d m  pat  ka d un t n  d  Slandana.

³² Hakilam  acii goona b zee ka s k   ga Yahudiin , taa  ga hara slik r n , taa  ga  nji  ga  ntan f . ³³ Ma s nd  danuun  tan , d m  mak  s t  cii kya d . Acii ma nyi, k  d i nyi gazhi'waan   ga uudagi s k   ga pat n   ga  nji agi taa mi cii kya d  pat . S t  ca tsak  t   nji pat  cii kya d  kaa t ya shii upaa luupaan ,  ntaa ka putaaki cii kya d .

10:25 10.25 Rooma 14.2. **10:26** 10.26 Jab. 24.1; 89.12. **10:28** 10.28 8.7. **10:30** 10.30 Rooma 14.6; 1 Tim. 4.4. **10:31** 10.31 Kwal. 3.17. **10:32** 10.32 Rooma 14.13. **10:33** 10.33 9.19-22.

11

¹ Nə'umə dərəpaaki makə ənə cii kya nə'u nga *Aləmasiihu.

Wabənə agyanə ləkutə nə nga minə

² Agi dəlaginə nə nyi duunə ka shaŋə, acii agi buurətənə nuunə wabənaaki koonə, una nə'utə alə'aada nga ənji nə'unə ətə dzəgunyii koonə. ³ Amma nga'ə ka nyi una paaratəgi oo'i, taa ŋgutə ŋgurə patə, Aləmasiihu nəndə agyanəkii. Taa ŋgutə minə patə əsə, ŋgurə nəndə agyanətə. Ha'ə nə Aləmasiihu əsə, Əntaŋfə nəndə agyanəkii. ⁴ Acii ha'ə, taa ŋgurə ca də də'wa taa də anabaakwaanə da i dara anəkii, kə bərapaa ci tə Aləmasiihu ətsa. ⁵ Amma ma minə, wa kya ləkutəgi nətə saa'itə kya də də'wa taa də anabaakwaanə. Madfa paa ki dīi ha'ə, ci nə kə bərapaa ki tə ŋgurii ətsa. Mbərə mbərə nə ki da miitə isəgi nətə. ⁶ Madfa pooshi minə ka ləkutəgi nətə, wa kya isəgi nətə. Amma makə dīi ci ayi ayi ka minə nə isəgi nətə, wa kya ləkutəgi nətə.

⁷ Ma ŋgura, pooshi difə ca dəvə uushi aanəkii ca də də'wa, makə dīi ci, məndzaaŋgu'inə nga dūunuunə nga Əntaŋfə nə ci. Amma ma minə, məndzaaŋgu'inə nga dūunuunə nga ŋgurə nə ki. ⁸ Acii ma ŋgura, əntaa dashi minə tagii Əntaŋfə tə ci, amma tə minə tagii Əntaŋfə dashi ŋgura. ⁹ Ka putə nga ŋgurə əsə tagii ci tə ki,

11:1 11.1 4.16. **11:2** 11.2 2 Tees. 2.15; 3.6. **11:3** 11.3 3.23; 'Wat. 3.16; Af. 5.23. **11:7** 11.7 'Wat. 1.26-27. **11:8** 11.8-9 'Wat. 2.18-23; 1 Tim. 2.13.

əntaa ka putatə tagii ci ɲgura. ¹⁰ Makə ha'ə dɪi ətsa, kə dəbee minə a ləkutəgi nətə, ka baariinə oo'i, atsaə sədə ɲgurə nə ki, acii ga kya bəzee ka səkə ɲga malaa'ikanyinə. ¹¹ Taa ɲgahi bii nyi koonə ətsa, patə da ha'ə, ma amə ənə ləbə da Slandana, mada pooshi ɲgura, pooshi minə. Mada pooshi minə əsə, pooshi ɲgura. ¹² Kə shii amə, dashi ɲgurə tagii Əntaɲfə minə. Ki ca poo ɲguyirənə əsə. Amma slənə ɲga Əntaɲfə nə patənə ɲga uushi'inə.

¹³ Unə də noonə nə nə banə, kə dəbee minə a ɗa də'wa ka Əntaɲfə yadə ləkutə nətə kwa? ¹⁴ Patənə ɲga ənji taa da patə, kə shii tii oo'i, mada kə kapaa ɲgurə shiɲkinaakii magərəkii, sə ɲga ayinə ka ci. ¹⁵ Amma ma ka minə, sə ɲga rəmaaginatə nə magərə shiɲkinə. Ma vii Əntaɲfə ka ki shiɲkinə, kaa ca ndzaanə ka sə ɲga ləkutəgi də nətə. ¹⁶ Taa wu patə dɪi mabizhinə agyanə sətəsa, wa ca shii oo'i, patənə geenə da Ikəliisiyanyinə ɲga Əntaɲfə patə, ha'ə makə ətsə ciina nə'u.

Wabənə agyanə əndzanə ɲga Slandana

¹⁷ Yoo, wiinə wabənə agyanə zəmə əndzanə ɲga Slandana. Ma agi wabənə cii kya ba koonə, pooshi nyi ka dələnə duunə. Acii ma dza də nə goonə ka ɗa də'wa ka Əntaɲfə, pooshi agi kira dzənə aakəɲwa, amma ənyanə aa ba'ə cii kəya kira. ¹⁸ Ma ɲga təkəɲwanə, kə fii nyi oo'i, mada dzii unə də nə ka ɗa də'wa, tə'i təkəshinə ahadoonə. Kə shii nyi weewee ma ətsa, tə'i goonɲa gi'u agikii. ¹⁹ Ka ndzaanə nə təkəshinə

ahadoonə, kaa ənjə a shii nee ka ənjitə ca nə'u
 ɲunyi rəgwa paŋgəraŋə. ²⁰ Madfa dzii unə
 də nə ka zəmə əndzanə ɲga Slandana, əntaa
 əndzanə ɲga Slandanə cuuna zəmə. ²¹ Ma bii
 nyi ətsa ha'ə, acii ma saa'itə una zəmə, taa ɲgutə
 əndə agi dzənə nə ci aakəŋwa agi adə zəmaakii.
 Ma hara ənji, ka madəfənə nə tii. Hara ənji əsə,
 mawiikakii nə tii. ²² Una! ka mi də fənə ha'ə
 kwa? Pooshi yinyinə goonə bahə zəmənə, una
 saasa davə kwa? Anii gədfə bərapaa Ikəliisiya
 ɲga Əntaŋfə da tə ənjitə pooshi uushatəya? Mi
 mbeenəki ka banə koonə agyanə ətsa? Dəlanə
 dəlanəki duunə kwa? Paa nyi ka dəlanə duunə.

²³ Acii ma dzəgunəənə cii kya dzəgunə koonə,
 Slandanə Yeesu kavə aaciiki. Waatoo, ka vədfətə
 vii ənji tə ci ka bələginə, ca ɲgərə burooda,
²⁴ ca kuyirii tə Əntaŋfə, ca baatsəpaa, əŋki ci,
 “Shishinəki cii kya vii ka putə goonə. Dəmə
 aakəŋwa də fənə ha'ə makə əna ka buurətəginə
 də nyi.” ²⁵ Makə uugi tii zəma, ca ɲgərə ma'i
 inabi əsə, əŋki ci, “Ma ma'i inabina, ci nə kura
 aləkawalətə ci Əntaŋfə a fə də idənaaki. Taa
 guci cuuna sa patə, samə ha'ə ka buurətəginə
 də nyi.” * ²⁶ Ma bii Slandanə ha'ə, acii taa
 guci patə agyuunə tsarə burooditsa, una sa tsarə
 ma'i inabatsa ha'ə makə ətsa, agi baariinə nuunə
 paŋgəraŋə oo'i, kə əŋki Slandanaamə ka putə
 gaamə, ca'ə ka saa'itə nii kəya ənya.

11:19 11.19 Dzək. 13.2-4; 1 Yooh. 2.19. **11:22** 11.22 Yak.
 2.5-6. **11:23** 11.23-25 10.16; Mat. 26.26-28. * **11:25** 11.25
 kura aləkawalə: Irim. 31.31-34; Luka 22.20; 2 Koor. 3.6; Ibər. 8.6;
 idəna: Shig. 24.6-8; Ibər. 9.12. **11:26** 11.26 Mat. 26.29.

²⁷ Acii ha'ə taa wu patə zhimə əndzanə nga Slandanə də məzaanə, agi bərapaanə nə ci shishinəkii da idənaakii ətsa. ²⁸ Taa wu patə dīi aniya nga zəmə əndzanə nga Slandana, wa ca tsaamətə ndzaanaakii nga'ə zəku'i taabu'u zəmənəkii. ²⁹ Ma əndətə pooshi buurətə shishinə nga Slandana, mada zhimə ci əndzaatsa, mabətəsəkə nga Əntanjə cii kəya əlya aagyanəkii. ³⁰ Ci dīi ənji lanə ahadoonə pooshi tii ndanə ndanə, mazaarəkii əsə. Harakii, kə mətətəgi tii. ³¹ Mada kə tsaamətaamə naamə nə nga'ə zəku'i taabu'u zəmənaamə, pooshi amə ka əlya mabətəsəkə nga Əntanjə aagyanamə. ³² Amma ma Slandana, agi dzalənə nə ci taamə acii ga gəjwanə a kəshi taamə makə nga ənji duuniya.

³³ Acii ha'ə ndzəkəjushi'inəkya, mada kə gyuunə ka zəmə əndzanə nga Slandana, gaaratəməshinə. ³⁴ Mada tə'i madəfənə atsa ənda, wa ca zəmə asii zəku'i, acii goona kulagərə aagi gəjwanə nga Əntanjə, una zəmə əndzanə nga Slandana.

Ma hara wabənyinə, mada kə shi nyi, kadə nii kya hadatəgi koonə.

12

Sətə ci Malaaba Ma'yanə a vii ka ənja

¹ Ndzəkəjushi'ina, ma agyanə baawəda nga slənətə ci Malaaba Ma'yanə a vii ka ənja, nga'ə ka nyi una shii goonəganəkii. ² Kə shii unə, ma

11:27 11.27 11.20-22; Ibər. 10.29. **11:28** 11.28 2 Koor. 13.5.
11:32 11.32 Ibər. 12.5-6; Səniinə 3.19.

saa'itə unə ma'ə maviimə goonğa ka Slandana, kə nji ənjə a nısləgi duunə ka rəgwanyinə kama kama, koona paslə uuləminə. Ma təya, uushi zabə nə tii. ³ Acii ha'ə, nğa'ə ka nyi una shii oo'i, pooshi əndə ətə da Ma'yanə nğa Əntanjə a ədzəməkii sha bii “Manaalakii nə Yeesu.” See Malaaba Ma'yanə əsə nə kavənə tə əndə ka banə oo'i, “Slandanə nə Yeesu.”

⁴ Ma sətə ci Malaaba Ma'yanə a vii ka ənja, tə'i kama kama, amma Ma'yanə rəjwa ca vii ka tii. ⁵ Tə'i slənənyinə kama kama əsə, amma ka Slandanətə rəjwə ha'ə ci ənjə a slənə.

⁶ Tə'i rəgwanyinə nğa sləna kama kama, amma Əntanjə rəjwə ca vii ka əndə baawəda nğa da taa nğutə tsarə nğa sləna. ⁷ Taa wu patə agi baariinə nə ci naakii viitə vii Malaaba Ma'yanə ka ci, ka shii tsakənə də taa wu. ⁸ Ma hara ənji, kə vii ci ka tii hiima nğa wabə sətə dəbee ka ənja. Ca vii ka hara ənji baawəda nğa shii uushi'inə, təya ba ka ənja. Ma ətsa, dagi baawəda nğa Malaaba Ma'yanə rəjwa ha'ə. ⁹ Ca vii ka əndə'i əndə əsə, baawəda nğa gi'inə tə Əntanjə də ngeerənə. Ma ka əndə'i əndə əsə, ca vii baawəda nğa mbəfəpaa də ənda. Ma ətsə patə, dagi baawəda nğa Ma'yaatə rəjwə ha'ə. ¹⁰ Ca vii ka hara ənji baawəda nğa slənə sə nğa hurəshishinə. Hara ənji, ca vii ka tii baawəda nğa da anabaakwaanə. Ca vii ka hara ənji baawəda nğa taarapaaginə ahada uura nğa Ma'yanə nğa Əntanjə da nğa ginaajinyinə.

12:2 12.2 8.4-6; Isaa. 44.9-20; Gal. 4.8. **12:3** 12.3 1 Yooh. 4.2-3;

Rooma 10.9. **12:4** 12.4-11 12.27-14.40; Rooma 12.6-8; Af. 4.4.

12:5 12.5 12.28-30. **12:7** 12.7 14.26.

Hara ənji, ca vii ka tii baawəda nga wabənə də məshipətə uuranyinə kama kama. Hara ənji əsə, ca vii ka tii baawəda nga baabagi wabənəkii aagi uuratə ci ənjə a fa. ¹¹ Amma ətsə patə, Ma'yanə rəjwə ha'ə ca vii baawəda nga daada uushi'iitə makə sətə kadeesəkə ka ci. Taa wu patə da naakii viinə pamə.

Purəjanyinə lajə amma shishinə rəjwə

¹² Ma shishinə nga ənda, tə'i purəjanyinə lajə ashikii. Əndə rəjwə da purəjanyinə kama kama ca slənə, amma ka shishiitə rəjwə ha'ə. Ha'ə nə *Aləmasiihu naakii əsə.

¹³ Unə maa, ha'ə nuunə patə makə ətsə. Taa *Yahudiinə taa hara slikərənə, taa maviinə, taa dimuyinə, amə patə, kə upaa amə bapətisəma də Malaaba Ma'yanə rəjwə, kaama ndzaanə shishinə rəjwə. Ma'yanə rəjwə sii amə patə.

¹⁴ Acii ma shishinə, əntaa wata purəjanə rəjwə ghənyi, amma purəjanyinə lajə.

¹⁵ Mbu'u ka banə nə sədə, "Makə dīi ci əntaa ciinə nə nyi, acii ha'ə əntaa agi purəjanyinə nga shishinə nə nyi." Taa ngahi kə bii ci ha'ə, amma pooshi banaakii ha'ə ka ngərəginə tə ci ka ndzaanə ashī shishinə. ¹⁶ Mbu'u ka banə nə liminə naakii əsə, "Makə dīi ci əntaa ginə nə nyi, acii ha'ə əntaa agi purəjanyinə nga shishinə nə nyi." Taa ngahi kə bii ci ha'ə, pooshi banaakii ha'ə ka ngərəginə tə ci ka ndzaanə ashī shishinə.

¹⁷ Maci ginə nə shishinə patə, kəda də iitə caama

12:10 12.10 14.5; Slənə 2.4. **12:11** 12.11 7.7; Rooma 12.3; Af. 4.7; 1 Piita 4.10. **12:12** 12.12-26 12.27. **12:13** 12.13 Gal. 3.27-28.

fa? Maci liminə nə shishinə patə, kadfa də iitə caama zənəta? ¹⁸ Makə sətə dīi shishinə, kə daadavə Əntanfə patənə nga purəḡanyinə makə sətə kadeesəkə ka ci. ¹⁹ Maci purəḡanə rəḡwə tanə, kadfa pooshi shishinə. ²⁰ Makə sətə dīi ci, tə'i purəḡanə kama kama, amma shishinə rəḡwə.

²¹ Aci ha'ə, pooshi ginə ka banə ka ciinə, "Pooshi nafaaku ka nyi." Ha'ə nə nə əsə, paa ci ka banə ka sədə, "Pooshi nafaaku ka nyi."

²² Ma purəḡaatə caama nee yadə ḡgeerənə ashaamə, pooshi uushi caama mbee ka dātənə yadə ci. ²³ Ha'ə nə hatə caamə nee makə pooshi bwatyakii əsə, ci nə ətə caama hadagi ḡga'ə. Ha'ə əsə nə purəḡanyiitə caama nee makə pooshi daguyinəkii. Ka tii caama kavə naamə.

²⁴ Ma purəḡanyiitə daguyinəkii ka ginə, kə bwasee amə ka tii makə sətə dīi tii. Ma nyibuvə Əntanfə purəḡanyiitsə patə ka shishinə, kaama shii nee ka bwatya ḡga purəḡanyiitə caama nee makə pooshi bwatyatii. ²⁵ Makə ha'ə dīi əna, pooshi kama kamaanə agi shishinə. Taa ḡgutə purəḡanə patə, wa ca upaa hadaginə mbərə mbərə da harakii. ²⁶ Madfa agi sa cibə nə əndə'i purəḡanə ḡga shishinə, patə da harakii ca sa cibəkii da i tii. Madfa kə upaa əndə'i purəḡanə dəlanə, patə da harakii ca dfa maḡushinə.

²⁷ Unə patə, shishinə ḡga Aləmasiihu nuunə. Taa wu patə ahadoonə, purəḡanə ḡga Aləmasiihu nə ci. ²⁸ Ma ahada əḡji nə'unə, ma

12:26 12.26 Rooma 12.15; 2 Koor. 11.29. **12:27** 12.27 6.15; 10.17; 12.12; Rooma 12.4-5; Af. 4.4,16; 5.30.

nga təkəŋwanə, kə dəkəpaa Əntaŋfə masləkee ənja. Nga bəra'inə ca dəkə anabiinə; nga makkənə ca dəkə maliminə. Ma daba'ə, ca dəkə ənji slənə sə nga hurəshishinə, ca dəkə ənji mbədəpaa də ənja, ca dəkə ənji tsakə ənja, ca dəkə matakəŋwanyinə, ca dəkə ənji wabənə də məshipətə uuranyinə kama kama.

²⁹ Ma ənjitsa, əntaa masləkee ənji nə tii patə, əntaa anabiinə nə tii patə, taa maliminə. Əntaa taa wu nə əndə da baawəda nga da sə nga hurəshishinə. ³⁰ Əntaa taa wu nə əndə da baawəda nga mbədəpaa də bwaneanyinə, taa da baawəda nga wabənə da məshipətə uuranyinə kama kama, taa baabagi sətə ci təya ba. ³¹ Ma unə, kavəmə moodəfuunə ka upaa viinyiitə palee də məghərəvənə.

Ma palee patə, dətəmə makə sənə nii kya baarii koonə.

13

Wabənə agyanə uudənə

¹ Taa tə'i nyi da baawəda nga wabənə taa də ŋgutə uura nga ənji patə da nga malaa'ikanyinə, mada pooshi nyi da uudə ənja, wazənə zabə nə wabənaaki makə tibisətə ca wazə 'yarəlanə.

² Taa tə'i nyi da baawəda nga da anabaakwaanə da nga paaratəgi də ma'umbəe uushi'inə, taa tə'i nyi da baawəda nga shii uushi'inə patə, taa tə'i nyi da vii goonğa ətə nga kavənə tə giŋunyinə ka mbudənə, təya palə ka əndə'i ha,

12:28 12.28 12.8-10; 14.1-4; Slənə 13.1; 15.32; Af. 4.11-12.

12:31 12.31 14.1. **13:1** 13.1-7 8.1; Rooma 13.8-10. **13:1**

13.1 2 Koor. 12.3-4.

mada pooshi nyi da uudɔ ɛnja, uushi zaɓɔ nɔ nyi. ³ Taa kɛ tɛkɛgi nyi uushi'inaaki patɔ ka ɛnja, nya vii shishinɛki, ɛnjɔ a ɛtsagi, amma mada pooshi nyi da uudɔ ɛnja, pooshi nyi ka ŋgɛrɛ bwatyakii.

⁴ Ma uudɛnɛ, ci ca kavɛ ɛndɛ ka sɛ'watɛ uushi, ci ca kavɛ ɛndɛ ka ɗa ŋga'ɛɛnɛ ka ɛnja, ca kavɛ ɛndɛ ka ndzaanɛ yadɛ sɛrɛha, paa ci ka ɗuunɛtɛ naakii na. ⁵ Ma ɛndɛtɛ da uudɔ ɛnja, paa ci ka ɗa sɛ ŋga ayinɛ. Paa ci ka uudɔ naakii na. Pooshi sɛkɛkii ka bɛzɛnɛ pii pii. Paa ci ka kɛsɛpaa bwaya bwayaanɛ a ɛdzɛmɛkii. ⁶ Ma ɛndɛtɛ da uudɔ ɛnja, paa ci ka ɗa moodfasɛkɛ agyanɛ bwaya uushi. See dagwa uushi ɗanɛkii manʃushinɛ. ⁷ Ma ɛndɛtɛ da uudɔ ɛnja, pooshi 'waslyakɛnɛ ŋga ɛnji ka shiginɛ a makii pii pii. Taa guci patɛ tɛ ɛntanʃɛ cii kɛya gi'i. Taa guci patɛ ɛsɛ agi kanɛ nɛ ci nɛ ŋga dagwa uushi. Taa mi patɛ, agi sɛ'watɛnɛ nɛ ci.

⁸ Ma uudɛnɛ, pooshi ka uudɛnɛ. Amma ma anabaakwaanɛ, ka uudɛginɛ. Ka lakinɛ nɛ wabɛnɛ ɗɛ mɛshipɛtɛ uuranyinɛ. Ha'ɛ nɛ shiinɛ ɛsɛ, ka uudɛginɛ. ⁹ Ma shiinɛ gaamɛ da anabaakwaanɛ gaamɛ, ma'ɛ ci mambu'umɛ bahɛ uushi. ¹⁰ Amma ma saa'itɛ nɛ ɛntanʃɛ a mbu'utɛgi ɗɛ patɛnɛ ŋga uushi'inɛ, saa'ikii nɛ uushi'iitɛ ma'ɛ mambu'umɛ bahɛ uushi a uudɛgi.

¹¹ Ma saa'itɛ nyi ma'ɛ uuzɛnɛ, uura manjeevɛnɛ njii kya wabɛ, ŋga uura manjeevɛnɛ

13:2 13.2 12.8; Mat. 7.22; 17.20. **13:3** 13.3 Dan. 3.19-20; Mat. 19.21. **13:5** 13.5 10.33; Waɓ. 10.12; Fil. 2.4. **13:8** 13.8 12.10; 14.1-5.

nji hiimaaki, uura manjeevənə nji slənaaki əsə. Amma makə uugi nyi dfanə ka ənda, kə bwasee nyi ka uura manjeevənə patə. ¹² Ma n̄ga əna, ma uushi'iinə caama tsaamə, aɡi tsaamənə naamə makə sətə ci əndə a tsaamə ma'yanə n̄ga uushi aɡi ma'inə,* paa ci ka neenə bəran̄ə n̄ga'ə. Amma ma aakəŋwa, kadə naama nee ɡinə da ɡinə. Ma n̄ga əna, tə'i uushi'inə ma'ə nyi mashiimə. Amma ma aakəŋwa, kadə nii kya shii patə, makə sətə shii əntan̄fə tə nyi furəŋə. †

¹³ Ma vii goon̄gaanə, da ka na, da uudənə, tə'i tii makkə. Amma ma palee patə, uudəna.

14

Tsakə wabənə aɡyanə sətə ci Malaaba Ma'yanə a vii ka ənja

¹ Ma d̄anuuna, d̄amə gazhi'waanə n̄ga uudə ənja. Kamə nuunə əsə ka upaa sətə ci Malaaba Ma'yanə a vii ka ənja. Ma palee maa, una upaa baawəda n̄ga d̄a anabaakwaanə. ² Acii ma əndə wabənə də məshipətə uuranyinə kama kama, əntaa ka ənji shiŋkinə cii kəya wabə, amma ka əntan̄fə. Acii pooshi əndə ca paaratəgi də sətə cii kəya ba. Ma'umbee uushi'inə cii kəya wabə də baawəda n̄ga Malaaba Ma'yanə.

³ Amma ma əndə d̄a anabaakwaanə, ka ənji

* **13:12** 13.12 Ma Bulusə, kə d̄ii ci misaali də dyarugala, acii ma dyarugalə aɡi zamana n̄ga Bulusə, pooshi bəran̄ə makə n̄ga əndə'ə. Aciikii d̄ii Guđe misaali də ma'inə. † **13:12** 13.12 Rooma 8.24; 2 Koor. 5.7; kə shii əntan̄fə taamə: 8.3; Gal. 4.9.

13:13 13.13 Kwal. 1.4-5; 1 Tees. 1.2-3; Tit. 2.2; Ibər. 10.22-24; 1 Yooh. 4.16. **14:1** 14.1 13.8. **14:2** 14.2 12.10.

shin̄kinē cii kəya wabə. Wabənəkii a tsakə tē tii, ca vii ka tii kwatsə kwatsənə ŋga moodəfa, ca banee ka ma'yanətii. ⁴ Ma əndə wabənə də məshipətə uuranyinə kama kama, tē naakii nē cii kəya tsakə tanə. Amma ma əndə dfa anabaakwaanə, tē patənə ŋga ənji nə'unə cii kəya tsakə. ⁵ Ŋga'ə ka nyi unə patə, una wabə də məshipətə uuranyinə kama kama. Amma ma palee nyi də uudənə koonə, a dfoonə anabaakwaanə. Ma əndətə ca dfa anabaakwaanə, kə palee ci ka əndətə ca wabə də məshipətə uuranyinə kama kama, acii ma wabəətə cii kəya ba də məshipətə uura, see mada ənyapaagi ənji aagi uuratə cii ənja Ikəliisiya a fa, taabu'u tsakənə wabənəkii tē tii.

⁶ Ndzəkəŋushi'inəkya, mada maa gi nyi aahoonə, nya wabə koonə də məshipətə uura, tē'i nafaaki koonə kwa? Taa gi'u pooshi nafaaki koonə. See mada baarii nyi koonə kura uushi ətə baarii əntan̄fə ka nyi, nya kavə tuunə ka shii uushi'inə ŋga əntan̄fə, nya dfa koonə anabaakwaanə, nya dzəgunə koonə wabənə ŋga əntan̄fə. ⁷ Kataamə hiima ka lyambyada taa kəzhimbəra. Ma təya, uushi'inə ŋga wanyanə, pooshi əpinə amatii. Mada pooshi wanyanatii shigi ŋga'ə, ka fanə nē ənji sətə ci təya ba kwa? ⁸ Yaci ma əndə ədə uutəma, mada paa ci ədətə ŋga'ə, dama fanə ənji bahə iinənə ka pana? ⁹ Ha'ə nuunə əsə dīi. Mada ma wabənə goonə də məshipətə uura, pooshi əndə paaratəginə də sətə cuuna ba, ka ndzaanə nē wabənə goonə zabə aagi mēda. ¹⁰ Tē'i uuranyinə kama

kama lanə asəkə duuniya, patənati tə'i nafatii. ¹¹ Amma mada paa nyi shii uuratə wabəgi ənji, ma əndətə wabəgi də uurata, mu'umə nə ci akənwaciiki. Ha'ə nə nyi əsə, mu'umə nə nyi akənwaciikii. ¹² Makə dīi ci ŋga'ə koonə nə upaa viinə ətə ci Malaaba Ma'yanə a vii, see a dfoonə gazhi'waanə ŋga alə viitə ca tsakə dzənə ŋga Ikəliisiya aakəywa.

¹³ Aci ha'ə, ma əndətə upaa viinə ŋga wabənə də məshipətə uura, wa ca da də'wa, kaa ca upaa baawəda ŋga ənəpaaginə ka ənji aagi uuratə cii təya fa. ¹⁴ Aci ma nya da də'wa də məshipətə uura, agi paaratəginə nə ədzəməki. Amma ma nyi ka nəki, paa nyi ka paaratəginə də sətə cii kya ba. ¹⁵ Iitə danəki dīi? Ka danə nə nyi də'wa də məshipətə uura, nya da də'wa əsə də uuratə cii kya paaratəgi. Ka kanə nə nyi wanyanə də məshipətə uura, nya ka də uuratə cii kya paaratəgi əsə. ¹⁶ Mada ma cii kwa kuyirii tə Əntanƒə də məshipətə uura tanə, də iitə mbeenə əndə saakii ka luunə 'Aamiina' putə ŋga kuyiriinaaku tə Əntanƒwa? Wiinə paa ci fii sətə cii kwa ba! * ¹⁷ Taa dagwakkii ŋga'ə nə də'waaku, ma əndətə pooshi ka paaratəginə, pooshi ka tsakənə tə ci.

¹⁸ Kə kuyirii nyi tə Əntanƒə, acii agi wabənə nə nyi də məshipətə uura, palee ka taa wu ahadoonə. ¹⁹ Amma ma agi dza də nə ŋga Ikəliisiya, gəfə kə wabi nyi də maki tufə tanə, ka dzəgunənə ka ənji də uuratə ci ənjə a fa, acii wabəpaanə sabakə də məshipətə uura.

* **14:16** 14.16 Aamiina: 2 Koor. 1.20.

²⁰ Ndzəkəŋuushi'inəkya, goona ndzaanə makə manjeevənə agi hiima goonə. Ma agi ɗa bwaya bwayaanə, ndzaamə makə mbərəzhinyinə. Amma ma agi hiima, ndzaamə ka matanənyinə.

²¹ Tə'i manaahəkii asəkə malaaba ləkaləkətə ətə bii ci,

“Əŋki Slandana,

ka wabənə nə nyi ka ənjaaki da ma məshipətə ənja.

Də məshipətə uura wabənəki ka tii.

Patə da ha'ə pooshi ənjaaki ka fanə tə nyi.”

²² Acii ha'ə, ma wabənə də məshipətə uura, ka baarəginə də slənə ŋga Əntanfə ka ənjitə pooshi da vii goonŋa, əntaa ka ənjitə da vii goonŋa. Ma anabaakwaanə, ka ənjitə da vii goonŋa ci ənjə a ɗa, əntaa ka ənjitə yadə vii goonŋa.

²³ Yaci saŋə kə dzii patənə ŋga ənji nə'unə ka hakii, wata taa wu patə ca wabə də məshipətə uuranyina, maɗa kə dzəgərə əndətə yadə vii goonŋa taa əndə saakii ha'ə aahadoona, paa ci ka banə mabiinə nuunə kwa? ²⁴ Amma maɗa anabaakwaanə cuuna ɗa, maɗa dzəgərə əndətə da ghatə vii goonŋa, taa əndə saakii ha'ə, maɗa kə fii ci, ka shiinə nə ci oo'i, tə'i 'waslyakəənə ashikii. ²⁵ Ma ma'umbee uushi'iitə njii kəya hiima a ədzəməkii, ka shiginə aa babara, ka gərə'waanənə nə ci, ca paslə tə Əntanfə, ca bagi paŋgəraŋə oo'i, “Weewee ganə nə Əntanfə ahadoonə!”

Ndzaanə ahada ənji nə'unə də rəgwakii

14:20 14.20 Af. 4.14. **14:21** 14.21 Isaa. 28.11-12; Dzək. 28.49.

14:23 14.23 Slənə 2.13. **14:25** 14.25 Isaa. 45.14; Yooh. 4.17-19.

²⁶ Ndzəkəŋushi'inəkya, wiinə sənə cii kya moo banə koonə. Mada kə dzii unə də nə ka da də'wa, əndə'i əndə tə'i ci da wanyanə, əndə'i əndə tə'i ci da dzəgunənə əsə, əndə'i əndə tə'i ci da ma'umbee wabənə ŋga Əntanfə, əndə'i əndə tə'i ci da wabənə də məshipətə uura, ha'ə əsə, tə'i əndə'i əndə ca bagi sətə cii kəya wabə. Taa mi patə cuuna da, wa ca tsakə tə ənja. ²⁷ Mada tə'i hara ənji ca moo wabənə də məshipətə uura, ga təya pitəgi agyanə ənji bəra'i taa makkə. Wa təya wabə də rəŋwə rəŋwə əsə, əndə rəŋwə a ənəpaagi aagi uuratə ci ənjə a fa patə əsə. ²⁸ Amma mada pooshi əndə ənəpaaginə aagi uuratə ci ənjə a fa, wa təya ndzaanə kəda'ə ahada ənja, təya wabə ka natii nə da ka Əntanfə.

²⁹ Ma agyanə anabaakwaanə, wa anabinyinə bəra'i taa makkə a da. Hara ənji əsə, wa təya tsaamə agyanə sətə ci təya ba. ³⁰ Amma mada kə vii Əntanfə ka əndə'i əndə wabənə kaa ca ba ka ənja, ma əndətə 'watəgi wabənə, wa ca ndzaanə kəda'ə. ³¹ Acii patənə goonə ka danə nuunə anabaakwaanə də rəŋwə rəŋwə, kaa patənə goonə a shii upaa dzəgunənə, una shii upaa kwatsə kwatsənə ŋga moodəfa. ³² Ma ənjitə da baawəda ŋga da anabaakwaanə, ka mbeenə nə tii ka kəŋee ka anabaakwaanatii. ³³ Acii ma Əntanfə, paa ci ka moonə ama gwazee ka uushi. Amma kə mwayi ci ama da uushi də rəgwakii, makə sətə dfii taa da patə ahada ənji nə'unə.

14:26 14.26 8.1; 12.7-10; 14.4; Af. 4.11-13. **14:29** 14.29 Slənə 17.11; 1 Tees. 5.21. **14:33** 14.33 7.15.

³⁴ Ma makinə, wa təya ndzaanə kəfa'ə. Acii pooshi tii da rəgwa ŋga wabənə. Wa təya həətəpaa nətii makə sətə bii *bariya. ³⁵ Madfa tə'i uushi ci təya moo shiinə, wa təya ləgwatə ama ŋguyirənətii asii gatii. Acii ayi ayi ka minə nə wabənə ahada ənji ŋga Əntanfə.

³⁶ Ma nuunə ka nəhənə saŋə, daciai unə shigi wabənə ŋga Əntanfə kwa? anii koonə tanə saŋə sha? ³⁷ Madfa tə'i əndə ahadoonə ca hiima oo'i *anabi nə ci, taa tə'i ci da viinə ŋga Malaaba Ma'yanə, wa ca paaratəgi oo'i, ma sənə cii kya naahə koonə, wabənə ŋga Slandana. ³⁸ Taa wu dīi mabizhinə oo'i əntaa ha'ə, ga ənjə a luuvə ka ci. ³⁹ Acii ha'ə ndzəkəŋushinəkya, kavəmə nuunə aagi dfa anabaakwaanə. Goona dzavə wabənə aama əndətə ca moo wabənə də məshipətə uura əsə. ⁴⁰ Taa mi patə dfa mə də rəgwakii makə sətə dəbee.

15

Wabənə agyanə madənə ŋga Yeesu agi maməətə ənja

¹ Ndzəkəŋushinəkya, takumə kaa nya ənə ka batənə koonə agyanə Njuni Habaratə shi nya waazii koonə. Habarakii shi una vii goonja anəkii, ci əsə kəŋaanuunə ndihə ndihə agikii.

² Dagi Njuni Habarakii əsə luupaa Əntanfə tuunə, waatoo Njuni Habaratə waazii nyi koonə. Madfa kə kəsətuunə Njuni Habarakii tənə tənə, ka upaa nuunə luupaanə. Amma madfa pooshi

14:34 14.34-35 11.3; Af. 5.22; 1 Tim. 2.12. **14:37** 14.37 1 Yooh. 4.6. **14:39** 14.39 14.1,5. **14:40** 14.40 14.33. **15:1** 15.1 Gal. 1.11.

unə kəsətə də gooŋga, kə ndzaa vii gooŋga goonə zafə.

³ Ma nyi, kə waazii nyi koonə Njunyi Habaratse ba'avə Slandana aaciiki. Tə'i ci da məghərvənə ka shaŋə, palee ka taa ŋgutə uushi. Ma Njunyi Habaratsa, ci nə: kə əŋki Aləmasiihu putə ŋga 'waslyakəənə gaamə makə sətə shi ənjə a nyaahə aasəkə malaaba ləkaləkatə oo'i, ha'ə na də. ⁴ Ənjə a ŋgədfəgi tə ci, Əntaŋfə a madee ka ci agi maməətə ənja, makə sətə shi ənjə a nyaahə asəkə malaaba ləkaləkatə oo'i, ha'ə na də. ⁵ Ma daaba'əkii, kə jigagi ci də naakii nə ka Piita, ca jigagi ka masləkee ənji pu'u aji bəra'i əsə. ⁶ Ca jigagi ka saa'i rəŋwə əsə ka ənji nə'unə tə ci, palee ka gya'ə tufə nə laŋənatii. Taa ŋgahi kə məəki hara ənji ahadatii, amma dəŋə əndzə'i bəzəkii nə ənjitə ma'ə da əpinə. ⁷ Ca jigagi də naakii nə əsə ka Yakubu. Ma daaba'əkii, ca jigagi ka masləkee ənji patə.

⁸ Ma ŋga muudinə kə jigagi ci ka nyi. Taa ŋgahi ma naakya, paa nyi mbu'i bahə ca jigagi ka nyi, acii kə əki nyi ka shaŋə, ⁹ nyi nə moodəba'ə ŋga masləkee ənji patə. Pooshi dəbee maa ənjə a 'wa tə nyi masləkee ənda, acii kə cibee nyi ka Ikəliisiya ŋga Əntaŋfə. ¹⁰ Amma dagi pwapoonə ŋga Əntaŋfə ka nyi kavə ci tə nyi ka ndzaanə makə sənə dəi nyi əndzə'i. Pooshi

15:2 15.2 Gal. 2.1-2. **15:3** 15.3 11.23; Isaa. 53.5-12. **15:4** 15.4 Yun. 1.17; Mat. 12.40; Yooh. 20.9; Slənə 2.24-31. **15:5** 15.5 Mat. 28.16-17; Luka 24.34,36; Yooh. 20.19. **15:7** 15.7 Luka 24.50. **15:8** 15.8 9.1; Gal. 1.15-16; Slənə 9.3-6. **15:9** 15.9-10 1 Tim. 1.12-16. **15:9** 15.9 Af. 3.8; Gal. 1.13-14.

pwapoonaakii ka nyi ndzaanə ka uushi zabə. Kə d̄ii nyi slənə də patənə ŋga ŋgeeriiki palee ka tii patə. Ma ətsə patə, əntaa nyi saaki d̄ii slənətsa, amma putə ŋga pwapoonə ŋga Əntan̄fə ka nyi d̄ii slənətsə ha'ə. ¹¹ Makə d̄ii ci ha'ə d̄ii əna, taa nyi waazii N̄unyi Habaratsa, taa hara masləkee ənji waazii, ha'ə makə ətsa waazii inə patə, ha'ə makə ətsə əsə vii unə goon̄ga.

Wabənə agyanə madənə gaamə agi maməətə ənja

¹² Ya əna, makə ma waazanə geenə koonə, kə madee Əntan̄fə ka *Aləmasiihu agi maməətə ənja, iitiitə san̄ə banə hara ənji goonə oo'i, pooshi mantə əndə ka madənə da i əpinə shan̄ə? ¹³ Maci tantanyinə ha'ə, kada kə ndzaa ci ətsə pooshi Əntan̄fə madee ka Aləmasiihu. ¹⁴ Maci pooshi Əntan̄fə madee ka Aləmasiihu, kada kə ndzaa ci ətsə, uushi zabə nə waazanə geenə, kada kə ndzaa vii goon̄ga goonə ka uushi zabə əsə. ¹⁵ Maci pooshi Əntan̄fə madee ka Aləmasiihu agi maməətə ənja, kada kə ndzaa ci ətsə jirakənə ciina jirakə aashi Əntan̄fə. Acii kə bii inə ka ənji oo'i, kə madee Əntan̄fə ka Aləmasiihu agi maməətə ənja. Maci tantanyinə oo'i, pooshi maməətə ənji ka madənə shan̄ə, əntaa kada paa ci madee ka ci ətsə kwa? ¹⁶ Acii maci pooshi Əntan̄fə madee ka mantə ənda, Aləmasiihu maa, kada pooshi Əntan̄fə madee ka ci ətsa. ¹⁷ Maci pooshi Əntan̄fə madee ka Aləmasiihu, kada kə ndzaa ci ətsə uushi zabə

15:10 15.10 2 Koor. 11.23. **15:11** 15.11 1.12; Gal. 1.17-18; 2.6-9. **15:15** 15.15 Slənə 1.22; 4.33; 5.30-32.

nə vii gooŋga goonə, kadfa ca'ə əndzə'i ma'ə unə ma'upaamə luupaanə ŋga 'waslyakəənə goonə əsə. ¹⁸ Kə ndzaa ci ətsə əsə, ma ənjitə vii gooŋga ka Aləmasiihu məəki, kadfa pooshi tii ka upaa luupaanə. ¹⁹ Maci ma nənə caama ka aashi Aləmasiihu, wata ka putə ŋga əpiinə amaamə tanə, kadfa təgunuunə gaamə palee ka ŋga patənə ŋga ənji duuniya.

²⁰ Amma tantanyinə weewee kə madfee Əntanƣə ka Aləmasiihu agi maməətə ənja. Ci nə təkəŋwanə ŋga əndətə madfee Əntanƣə ka ci agi ənjitə məəki patə. Madfeenə ka ci ƣaarii oo'i, weewee ka madfeenə nə ci ka ənjitə məəki əsə. ²¹ Dacii əndə rəŋwə shi wə aahanə aa duuniya. Ha'ə əsə dacii əndə rəŋwə shi madənə agi maməətə ənja. ²² Putə ŋga shiginə ŋga ənji dashi Adamu ci patənə ŋga ənjə a məətə. Ha'ə əsə, putə ŋga ləbənə ŋga ənji da Aləmasiihu, ka madənə nə tii agi maməətə ənja.

²³ Amma ka gərashi ka gərashi. Aləmasiihu nə ŋga təkəŋwanə. Ma uusəra ŋga ənyanaakii əsə, ənjitə vii ka ci gooŋga a madə ha'ə. ²⁴ Uusəra ŋga muudinə a mbu'ya ha'ə. Ma uusəratsa, ci nə saa'itə nə Aləmasiihu a jaala agyanə patənə ŋga uushi'iitə ca ƣa ŋwanjuunə taa dama patə, taa iitə nə baawəƣatii patə. Ma daaba'əkii, ca ŋgərə ŋwanjuunə, ca vii ka Əntanƣə Dii. ²⁵ Acii ma Aləmasiihu, ci ca ƣa ŋwanjuunə ŋga əna,

15:17 15.17 15.3; Rooma 4.25. **15:18** 15.18 1 Tees. 4.13.

15:20 15.20 6.14; Kwal. 1.18. **15:21** 15.21-22 15.45-49; 'Wat. 3.17-19; Rooma 5.12,14,18. **15:22** 15.22 2 Koor. 5.17. **15:23**

15.23 15.51-52; 1 Tees. 4.16. **15:24** 15.24 Dan. 2.44.

see maa mbu'ya saa'itə nii kəya jaala agyanə patənə n̄ga ənji daawaanaakii, ca kavə tə tii aatsaa səḏəkii. ²⁶ Ma əndə daawaanə n̄ga muudinə, ci nə wa. Tə ci nii kəya uudə ba'ə ka zamaginə. ²⁷ Tə'i manaahəkii ha'ə asəkə malaaba ləkaləkatə oo'i, "Kə kavə ci patənə n̄ga uushi'inə aatsaa səḏəkii." Makə nyaahə ənji oo'i, patənə n̄ga uushi'inə ka ndzaanə nə tii atsaa səḏəkii, ma ətsa, paŋgəraŋə pooshi Əntaŋfə kavə naakii nə aatsaa səḏə Aləmasiihu. Ci kavə tə patənə n̄ga uushi'inə ka ndzaanə atsaa səḏəkii. ²⁸ Ma kavə Əntaŋfə patənə n̄ga uushi'inə aatsaa səḏə Aləmasiihu, kaa ca ḏa n̄waŋjuunə anətii. Ma Aləmasiihu naakii əsə, ka kavənə nə ci naakii nə aatsaa səḏə Əntaŋfə. Acii Əntaŋfə kavə taa mi patə ka ndzaanə aatsaa səḏəkii. Ma ətsə patə, kaa ca ḏa n̄waŋjuunə patə agyanə taa wu patə.

²⁹ Ya saŋa, ya ənjitə ci ənjə a ḏa ka tii bapəti səma ka putə n̄ga maməətə ənjətii, maḏa pooshi maḏənə n̄ga maməətə ənji shaŋa, ka mi ci ənjə a ḏa ka tii bapəti səma? ³⁰ Ya inə əsa, ka mi ḏii inə kədəhə da wə taa guci pata?

³¹ Ndzəkəŋushi'inəkya, ma nyi, ama wə nə nyi uusəra patə. Ma bii nyi koonə ha'ə, acii aɡi ḏa maŋushinə nə nyi oo'i, asəkə cii Yeesu Aləmasiihu naamə, ci nə Slandanaamə. Ma ətsə patə, tantanyinə. ³² Maḏa banə n̄ga əndə shiŋkinə, kə pii nyi da dabanyinə n̄ga bilinə

15:25 15.25 Jab. 110.1; Mat. 22.44. **15:26** 15.26 Səniinə 1.18; 20.14; 21.4. **15:27** 15.27 Jab. 8.6. **15:28** 15.28 Rooma 11.36.
15:30 15.30 Rooma 8.36. **15:31** 15.31 2 Koor. 4.10-11.

ganə də Afisa. Mada pooshi Əntanƒə madəe ka maməətə ənja, mi dīi nə bwatyatə nii kya upaa dava? Əntaa gədfə a zəmiinə, ina sa, makə dīi ci doorə ciina əntə kwa?

³³ Goona luuvə ka ənjə a ƒusləgi duunə asəkə ƒunyi rəgwa. Ma ndzaanə da bwaya ənja, ka nə'unə nuunə dərəpatii. ³⁴ Ənyavəmə aagi hanƒkala goonə! Goona da 'waslyakəənə ma'ə shaƒə! Pooshi hara ənji ahadoonə shii tə Əntanƒə. Ma bii nyi ətsa, ka shii d'əvə koonə ayinə.

Kura shishinə daaba'ə wa

³⁵ Tə'i hara ənji na ləgwa, "Də iitə sanə nə maməətə ənjə a madə da i əpina? Tsarə ƒga ƒgutə shishinə sanə nə təya ndzaanə da ca?" ³⁶ Ya hə əndə ghatə hiima! Ma slikəriitə cii kwa ləga, see maa bəsləgi zəku'i taabu'u givanəkii. ³⁷ Ma slikəriitə cii kwa ləga, hi'u saakii, əntaa ənfwa ghəmə cii kwa ƒgubə, ka ndzaanə taa səkəƒwa taa tsarə ƒga ƒgutə slikərənə patə. ³⁸ Əntanƒə kavə tə slikəriitə ka dəvənə makə sətə kadeesəkə ka ci, ca ənəgi ka əndə'i uushi pamə, əntaa slikərənə ma'ə. Taa ƒgutə tsarə ƒga slikərənə patə ka ndzaanə ka ənfwaakii. ³⁹ Patənə ƒga uushi'iitə da əpinə amatii, kama kama nə ləwə ƒga shishinətii. Tsanə nə ƒga əndə shiƒkinə, tsanə nə ƒga daba, tsanə nə ƒga əginyinə, tsanə nə ƒga hərəfinə əsə. ⁴⁰ Ma uushi'iitə asəkəntanƒə,

15:32 15.32 Isaa. 22.13; Luka 12.19-20; 2 Koor. 1.8. **15:34** 15.34 Mat. 22.29; Rooma 13.11-14; Af. 5.6-17. **15:36** 15.36-37 Yooh. 12.24. **15:38** 15.38 'Wat. 1.11.

tə'i shishinətii. Uushi'iitə ganə anə hanyinə əsə, tə'i shishinətii. Ma shishinə nga uushi'iitə asəkəntənfə da ənə ganə anə hanyinə əsə, kama kama nə məghərəvənətii. ⁴¹ Tsənjə nə məghərəvənə nga uusəra, tsənjə nə nga ləgida, tsənjə nə nga tikisanyinə. Taa ahada tikisanyinə maa, tə'i məghərəvənə kama kama.

⁴² Ha'ə dii na da də maməətə ənja saa'i nga madənətii. Ma shishiitə ngədəgi ənji, ka bəslənə. Ma shishiitə ma'i əsə, pooshi ka bəslənə ma'ə. ⁴³ Madə kə ngədəgi ənji wa, bwaya dagwakii, ndzaanəkii yadə ngeerənə davə. Madə kə madəe ənji əsə, dagwakii ndzaanəkii, da ngeerənə əsə. ⁴⁴ Madə kə ngədəgi ənji wa, shishinə saakii ha'ə ci ənjə a ngədəgi. Madə kə ma'i ci əsə, ka ndzaanə nə ci ka malaaba shishinə. Weewee tə'i shishinə saakii ha'ə. Shiimə oo'i, tə'i malaaba shishinə əsə. ⁴⁵ Aci tə'i manaahəkii ha'ə asəkə malaaba ləkələkətə ətə bii ci, "Ma əndə nga təkənwənə, waatoo Adamu, əndə da əpinə amakii nji ci." Amma ma Adamu nga muudinə, Ma'yanə nə ci, Əndə vii əpinə. ⁴⁶ Ma shishinə saakii, ci ca 'watəgi shiginə. Ma daba'əkii, malaaba shishinə a shigi. ⁴⁷ Ma Adamu nga təkənwənə, də hanyinə ghənyi Əntənfə tə ci, hanyinə nə ci. Amma ma Adamu nga bəra'inə, dadagyə shi ci. ⁴⁸ Ma ənji nga *duuniyana, makə nga əndətə ghənyi Əntənfə tə ci də hanyinə nə tii. Ha'ə nə ənji nga dadagyə əsə, makə nga əndətə shi dadagyə nə tii. ⁴⁹ Makə sənə pushaamə

tə əndətə ghənyi Əntanfə tə ci də hanyinə, ha'ə naama ηgərə pushashinə ηga əndətə shi dadagyə.

⁵⁰ Ndzəkəηushi'inəkya, wiinə sənə cii kya moo banə koonə. Ma shishinə saakii, pooshi ci ka ndzaanə agi *ηwanjuunə ηga Əntanfə. Ma sətə ca bəslə, pooshi ci ka ηgərə shishinə ηga sətə pooshi ka bəslənə.

⁵¹ Fatəmə kaa nya ba koonə ma'umbee wabənə. Ma amə, əntaa patənə gaamə na məətə. Amma patənə gaamə na zə'ugi. ⁵² Darə rəηwə, makə mərikənə ηga ginə naama zə'ugi. Waatoo saa'i ηga muudinə, saa'itə nə ənjə a fa uura ηga uutəma. Maa kə əgi ənji uutəmakii, ka madənə nə maməətə ənja. Pooshi əntənə ma'ə. Ma amə əsə, ama zə'ugi darə patə. * ⁵³ Acii ma shishinaamə ənə ca bəsləgi, ka zə'uginə ka ətə pooshi ka əntənə, pooshi ka bəslənə əsə. ⁵⁴ Maa kə slənyi ətsə ha'ə, waatoo kə zə'ugi sətə ca əntə, ca bəsləgi, ka sətə pooshi ka əntənə ma'ə. Də ha'ə d'anə sətə nyaahə ənji asəkə malaaba ləkaləkatə ka tantanyinə ətə bii ci, "Kə zamagi Əntanfə də wa, kə dīi jaalanə."

⁵⁵ "'Ya'ə wa, miinə jaalanaaku kwa? 'Ya'ə wa, miinə ηgeerənaaku kwa?"

⁵⁶ Putə ηga 'waslyakəənə upaa wə rəgwa ηga bələginə taamə. Putə ηga *bariya əsə upaa 'waslyakəənə ηgeerənə agyanaamə. ⁵⁷ Amma

15:49 15.49 'Wat. 5.3. **15:51** 15.51 1 Tees. 4.15-17. * **15:52** 15.52 uutəma: Mat. 24.31; 1 Tees. 4.16. **15:53** 15.53 2 Koor. 5.4. **15:54** 15.54 Isaa. 25.8. **15:55** 15.55 Hoos. 13.14. **15:56** 15.56 Rooma 4.15; 6.14.

kuyirii amə tə Əntanƒə! Ci ca vii kaamə jaalanə daciai Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu.

⁵⁸ Acii ha'ə kadashinyinaaki ndzəkəŋushi'inəkya, kəŋəmə ndihə ndihə, goona gugudə, ndzaamə taa guci patə agi slənə goonə ka Slandana, makə kə shii unə pooshi slənə goonə ka putə ŋga Slandanə ka ndzaanə ka uushi zabə.

16

Tsəkə uushi'inə ka tsakənə də ənji ŋga Əntanƒə

¹ Yoo, ma agyanə tsəkə uushi'inə ka tsakənə də ənji ŋga Əntanƒə, makə sətə bii nyi ka Ikəliisiyanyinə anə hanyinə ŋga Galatiya, dāmə ha'ə makə ətsa. ² Taa ŋgutə təkəŋwanə ŋga uusera agi luuma patə, taa wu ahadoonə, wa ca dəkəpaa kwaba makə sətə dəbee ca vii. Mada kə dīi unə ha'ə, maa kə shi nyi, pooshi uushi nuuna tsəkə ma'ə. ³ Maa kə shi nyi, ka naahənə nə nyi ləkələkətə, nya vii ka ənjitə ta'i unə, nya sləkēe ka tii də kwabatə tsəkətuunə, təya kərə aa Urusaliima. ⁴ Mada kə nee nyi, kə dəbee nya dzə əsə, ka dzənə niinə da tii.

Sətə nə Bulusə a d'a aakəŋwa

⁵ Ka dzənə nə nyi aahoonə da Makiduuniya. Acii aadəvə dīi nyi aniya ŋga dzənə zəku'i.

⁶ Maa kə mbu'i nyi aahoonə, ka ta'avənə nə nyi doonə gi'u. Mbu'u nya kyagi vyanə goonə maa,

15:57 15.57 Rooma 7.24-25. **15:58** 15.58 16.13. **16:1** 16.1 Slənə 11.29-30; 2 Koor. 8.1-9. **16:5** 16.5 Slənə 15.21; 2 Koor. 1.15-16.

taabu'u nii kya madə ka dzənə ka hatə nii kya dzə, una tsakə tə nyi ka dzənə a rəgwa. ⁷ Ma cii kya moo, əntaa wata dzənə, nya nəhəpaa tuunə, nya pitəgi tanə. Amma agi kanə nə nyi nə ŋga dzənə ka ta'avənə doonə, mada kə luuvə Slandana. ⁸ Amma ka ənəginə nə nyi ganə də Afisa zəku'i ca'ə ka saa'i ŋga kumənə ŋga *Peentakoosa. ⁹ Acii kə wunəgi Əntanfə ka nyi rəgwa ŋga də slənə ganə, da bwatyakii əsə nə slənəkii. Tə'i ənji daawaanə lanə əsə.

¹⁰ Mada kə mbu'i Timooti, damə gazhi'waanə ŋga luunə tə ci də bəra'itə cii ka banee də ma'yanəkii. Acii ma ca, slənə ŋga Slandanə cii kəya də makə naaki. * ¹¹ Ga taa wu ahadoonə a bərapaa tə ci. Tsakəmə tə ci, kaa ca dzə aakəŋwa agi wiinaakii agi jamənə, ca ənya aabiiki. Acii agi gəranə nə nyi tə tii da hara ndzəkəŋushi'inə.

¹² Ma ndzəkəŋushi'inaamə Apoolasə, kə kədii nyi tə ci kaa ca dzə ka tsaamətənə tuunə, tii da hara ndzəkəŋushi'inə. Amma ma'ə Əntanfə maviimə ka ci rəgwa. Ma uusəratə nii kəya upaa rəgwa, kadə nii kəya dzə. †

Muudinə ŋga wabənə

¹³ Nəhəmə noonə na, kəŋəmə ndihə ndihə agi nə'unə, damə gazhi'waanə, ndzaamə də ŋgeerənə. ¹⁴ Wa patənə ŋga slənə goonə a ndzaanə agi uudəshinə.

16:6 16.6 Rooma 15.24. **16:7** 16.7 4.19. **16:8** 16.8-9 Slənə 19.8-10. * **16:10** 16.10 Timooti: 4.17. † **16:12** 16.12 Apoolasə: 1.12. **16:13** 16.13 15.38; Jab. 31.25; Af. 6.10. **16:14** 16.14 8.1; Yooh. 13.34; Rooma 13.8-10; 2 Koor. 6.6; Gal. 6.10; Af. 5.2.

15 Ndžəkəŋuŋuŋi'inəkya, kə shii unə, ma Sətəfanu da yaakii patə, tii nə təkəŋwanə nga ənjitə 'watəgi vii gooŋga ka Aləmasiihu agyanə hanyinə nga Akaya patə. Kə vii tii natii nə əsə ka da slənə ka tsakənə də ənji nga Əntaŋfə. ‡

16 Agi kədiinə nə nyi acii unə, koona fa tə tsarə nga ənjitsa. Famə tə patənə nga ənjitə ca slənə da tii ka ciinə rəŋwə əsə. 17 Agi moodasəkə nga i Sətəfanu da Footənatusə da Akayikəsə nə nyi, acii kə mbu'ya tii aahanə ka madəbama goonə.

18 Kə shi tii ka uudagi səkəki makə sətə uudagi tii noonə. Ma tsarə nga ənjitsa, sə nga dəlaginə nə tii.

19 Kə nəhəpaa Ikəliisiyanyinə nga hanyinə nga Asiya tuunə patə. Ha'ə nə i Akila da Pərisəkila da patənə nga ənji nə'unə ətə ca dza də nə gatii asii əsə. Agi nəhəpaanə nə tii tuunə patə agi ləmə nga Slandana. § 20 Kə nəhəpaa patənə nga ənji nga Əntaŋfə ənə ganə tuunə patə. Nəhəpaaməshinə də ədzəmə rəŋwə agi ləmə nga Əntaŋfə.

21 Nyi Bulusə də ciinəki ca naahə koonə nəhəpaana, kə nəhəpaa nyi tuunə patə.

22 Taa wu nə əndə pooshi ka uudənə tə Slandana, tə'i naalanə ashikii.

Wa Slandanaamə a shi.*

‡ **16:15** 16.15 Rooma 16.5; Sətəfanu: 1.16. **16:18** 16.18 Fil. 2.29; 1 Tees. 5.12. § **16:19** 16.19 Rooma 16.5; Asiya: Səniinə 1.4,11; Akila da Pərisəkila: Slənə 18.2. **16:20** 16.20 Rooma 16.16. **16:21** 16.21 Gal. 6.11; Kwal. 4.18; 2 Tees. 3.17; Filim. 19. **16:22** 16.22 Gal. 1.8-9; Səniinə 22.20. * **16:22** 16.22 Ma də uura Gərika, 'Marana tha.'

²³ Wa Slandanaame Yeesu a da koonə pwapoonə. ²⁴ Agi uudəne nə nyi tuunə patə putə nga ləbənə gaamə da Yeesu Aləmasiihu.

Kura Aləkawalə ɲga Əntaɲfə
Gude: Kura Aləkawalə ɲga Əntaɲfə New Testament
copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gude

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

56396c70-45d3-5118-be46-8c4c3fec34f1